

Pismo Związku Polaków w Rumunii
Revista Uniunii Polonezilor din România

Polonus 1 (176) 2011

2011 – Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie

2011 – Anul Maria Skłodowska-Curie

Ulica Freta dawniej i dziś / Strada Freta odinioară și azi

Maria Skłodowska-Curie to jedyna kobieta, która dwukrotnie otrzymała Nagrodę Nobla w dwóch dziedzinach naukowych. 100 lat po przyznaniu jej po raz drugi tego prestiżowego trofeum Sejm RP rok 2011 ogłosił Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie. „Żaden pomnik nie jest zbyt wspaniały dla osoby obdarzonej nie tylko wielkimi zdolnościami, lecz także wolą tak silną, że aż zmieniającą świat”.

Maria Skłodowska-Curie urodziła się w 1867 r. w Warszawie, w domu przy ulicy Freta, gdzie dziś znajduje się jej Muzeum. Po skończeniu 19 lat wyjechała do Francji, aby podjąć studia na paryskiej Sorbonie. Jako pierwsza kobieta w historii Sorbony zdała egzaminy wstępne na wydział fizyki i chemii, po czym udowodniła, że nikt z rówieśników nie ma szans, by się jej równać. Stopień licencjata nauk fizycznych uzyskała już w lipcu 1893 r. jako najlepszy student roku. Wkrótce zdobyła licencjat z matematyki.

Pochodziła z rodziny, w której pielęgnowano tradycje patriotyczne. Była osobą wszechstronnie uzdolnioną: znała pięć języków, interesowała się socjologią, psychologią i naukami ścisłymi. Pod koniec lat 80. XIX w. organizowała zajęcia dla dzieci wiejskich i uczyła je języka polskiego, historii oraz algebry – w ten sposób wcielała w czyn ideały pozytywizmu. Za tę nielegalną działalność groziło jej nawet zesłanie. W 1903 r. wspólnie z mężem, Piotrem Curie, otrzymała Nagrodę Nobla z fizyki za badania nad promieniotwórczością – świat dowiedział się o pierwszym Noblu dla kobiety, do tego pochodzącej z nieistniejącej Polski. W 1911 r. za odkrycie nowych pierwiastków, radu i polonu, nagrodzono ją Nagrodą Nobla w dziedzinie chemii. Jej odkrycia to nie tylko rad i polon. Konsekwencją jej pracy jest również powstanie sztucznej promieniotwórczości czy technik radiacyjnych wykorzystywanych np. przy konserwacji dzieł sztuki. To

Maria Skłodowska-Curie este singura femeie care a primit în două rânduri Premiul Nobel pentru două ramuri ale științei. La 100 de ani după atribuirea, pentru a doua oară, a acestui prestigios trofeu, Seimul R.P. a declarat anul 2011 Anul Maria Skłodowska-Curie „Niciun monument nu este prea mareț pentru o persoană dăruită nu doar cu mari aptitudini, ci și cu o voință atât de puternică, în stare să schimbe lumea”.

Maria Skłodowska-Curie s-a născut în anul 1867, în Varșovia, în casa de pe strada Freta unde azi se află Muzeul închinat ei. La împlinirea vârstei de 19 ani a plecat în Franța, pentru a urma studiile la Universitatea Sorbona din Paris. Ca prima femeie în istoria Sorbonei, a dat admitere la facultatea de fizică și chimie, după care a dovedit că nimeni dintre cei de vârsta ei nu are șanse să o egaleze. În iulie 1893 și-a luat licența în științele fizice. În scurt timp și-a luat licența în matematică.

Provenea dintr-o familie în care erau cultivate tradițiile patriotice. A fost o persoană cu multiple aptitudini: știa cinci limbi, era interesată de sociologie, psihologie și științe exacte. La sfârșitul anilor '80 ai sec. XIX a organizat lecții pentru copiii de la țară pe care îi învăța limba polonă, istoria și algebra – în felul acesta puneă în practică idealurile pozitivismului. Pentru această activitate ilegală o amenința deportarea. În anul 1903, împreună cu soțul său Pierre Curie a primit Premiul Nobel pentru fizică pentru cercetările în domeniul radioactivității – lumea a aflat despre primul Premiu Nobel acordat unei femei și încă uneia care provenea din inexistentă Polonie. În anul 1911, pentru descoperirea unor noi elemente – radiu și poloniu, i s-a decernat Premiul Nobel în chimie. Radiul și poloniul nu sunt singurele ei descoperiri. O consecință a muncii ei este și apariția radioactivității artificiale sau a tehnicilor cu radiații utilizate, de ex., în conservarea

dzięki jej odkryciom powstała radiochemia – nowa gałąź chemii. Pod jej osobistym kierunkiem prowadzono pierwsze badania nad leczeniem raka za pomocą promieniowania jonizującego. Podczas I wojny światowej organizowała ruchome stacje rengenowskie, dostawała się na front i szkoliła personel medyczny, jak wykonywać prześwietlenia. Swoje naukowe zainteresowania przekazała starszej córce – Irenie, która rok po śmierci matki, wspólnie z mężem, również otrzymała Nagrodę Nobla w 1935 r. za odkrycie sztucznej promieniotwórczości. W 2009 r. brytyjski magazyn „New Scientist” uznał polską uczoną za największą kobietę naukowca wszechczasów.

Uroczyste rozpoczęcie Roku Marii Skłodowskiej-Curie odbyło się 29 stycznia w paryskiej Sorbonie. Wzięł w nim udział prezydent Francji Nicolas Sarkozy. Program obchodów Roku Marii Skłodowskiej-Curie adresowany jest do różnych grup społecznych – będą to konferencje naukowe tworzone przez naukowców dla naukowców, wydarzenia popularnonaukowe, konferencje i konkursy dla młodzieży oraz specjalny program dla najmłodszych dzieci. Roczne obchody oficjalnie zakończy uroczystość na Zamku Królewskim w Warszawie, która odbędzie się 25 listopada.

Oprócz Marii Skłodowskiej-Curie patronami roku 2011 są także Jan Heweliusz i Czesław Miłosz.

Halina Porębska

operelor de artă. Datorită descoperirilor ei a apărut radiochimia – o nouă ramură a chimiei. Sub îndrumarea ei personală s-au făcut primele cercetări privitoare la tratarea cancerului cu ajutorul iradierii cu ioni. În timpul I război mondial a organizat stații Roentgen mobile, mergând pe front pentru a instrui personalul medical cum să realizeze radioscopiile. Preocupările sale științifice le-a transmis fiicei sale mai mari – Irena care, la un an după moartea mamei, în 1935, a primit împreună cu soțul său Premiul Nobel pentru descoperirea radioactivității artificiale. În anul 2009, publicația britanică „New Scientist” a recunoscut savanta poloneză drept cea mai mare savantă a tuturor timpurilor.

Inaugurarea festivă a Anului Maria Skłodowska-Curie a avut loc în ziua de 29 ianuarie la Universitatea Sorbona din Paris. La inaugurare a luat parte președintele Franței Nicolas Sarkozy. Programul manifestărilor din cadrul Anului Maria Skłodowska-Curie se adresează diferitelor grupuri sociale – vor fi conferințe științifice ținute de oameni de știință pentru oameni de știință, manifestări de popularizare a științei, conferințe și concursuri pentru tineri precum și un program special pentru copii. Manifestările anuale se vor încheia oficial cu festivitatea de la Castelul Regal din Varșovia care va avea loc în ziua de 25 noiembrie.

În afară de Maria Skłodowska-Curie, patroni ai anului 2011 sunt și Jan Hevelius și Czesław Miłosz.

Trad. St. Iachimovschi

Zdjęcia do artykułu: Kolekcja Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie

KALENDARIUM ROCZNIC

2011

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR

LUTY

1 II – 475. rocznica urodzin **Piotra Skargi** (1536-1612), jezuita, kaznodziei, teologa, działacza kontrewolucyjnego;
3 II – 105. rocznica urodzin **Juliusza Mieroszewskiego** (1906-1976), pisarza emigracyjnego, eseisty, publicyisty, tłumacza;

FEBRUARIE

1 II – 475 de ani de la nașterea lui **Piotr Skarga** (1536-1612), iezuit, predicator, teolog, militant contrarevoluționar;
3 II – 105 ani de la nașterea lui **Juliusz Mieroszewski** (1906-1976), scriitor în emigrație, eseist, publicist, traducător;

- 4 II** – 265. rocznica urodzin **Tadeusza Kościuszki** (1746-1817), generała, Najwyższego Naczelnika Sił Zbrojnych Narodowych w powstaniu 1794 r., uczestnika wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych;
- 5 II** – 145. rocznica urodzin **Ignacego Chrzanowskiego** (1866-1940), historyka literatury;
- 6 II** – 105. rocznica urodzin **Jadwigi Korczakowskiej** (1906-1994), pisarki, poetki, autorki sztuk scenicznych i scenariuszy filmowych;
- 8 II** – 135. rocznica urodzin **Jana Augusta Kisielewskiego** (1876-1918), dramatopisarza, krytyka literackiego, eseisty;
- 10 II** – 125. rocznica urodzin **Jerzego Szaniawskiego** (1886-1970), dramaturga, prozaika, nowelisty;
- 14 II** – 95. rocznica urodzin **Wawrzyńca Jerzego Żuławskiego** (1916-1957), kompozytora i krytyka muzycznego;
- 16 II** – 25. rocznica śmierci **Andrzeja Pawłowskiego** (1925-1986), malarza, rzeźbiarza, fotografika, architekta wnętrz, pedagoga;
- 19 II** – 60. rocznica śmierci **Konrada Prószyńskiego** (1851-1908), pedagoga, działacza oświatowego i wydawcy, autora elementarzy;
- 22 II** – 110. rocznica urodzin **Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej** (1901-1997), aktorki, piosenkarki, pedagoga, współzałożycielki Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze”;
- 23 II** – 245. rocznica śmierci **Stanisława Leszczyńskiego** (1677-1766), króla Polski;
- 24 II** – 70. rocznica śmierci **Emila Zagadłowicza** (1888-1941), poety, prozaika, współtwórcy polskiego ekspresjonizmu;
- 25 II** – 135. rocznica śmierci **Seweryna Goszczyńskiego** (1801-1876), poety, publicyści, działacza politycznego;
- 26 II** – 125. rocznica urodzin **Włodzimierza Fryderyka Koniecznego** (1886-1916), rzeźbiarza, grafika, rysownika, poety;
- 27 II** – 100. rocznica urodzin **Zofii Hertz** (1911-2003), tłumaczki, publicystki, wydawcy, współzałożycielki Instytutu Literackiego paryskiej „Kultury”;
- 28 II** – 35. rocznica śmierci **Zofii Stryjeńskiej** (1896-1976), malarki, ilustratorki, grafika, głównej reprezentantki *art deco* w Polsce.
- 4 II** – 265 de ani de la nașterea lui **Tadeusz Kościuszko** (1746-1817), general, Comandant Suprem al Forțelor Armate Naționale în insurecția din anul 1794, participant la războiul de independență al Statelor Unite;
- 5 II** – 145 de ani de la nașterea lui **Ignacy Chrzanowski** (1866-1940), istoric literar;
- 6 II** – 105 ani de la nașterea **Jadwigăi Korczakowska** (1906-1994), scriitoare, poetă, autoare de piese de teatru și scenarii pentru film;
- 8 II** – 135 de ani de la nașterea lui **Jan August Kisielewski** (1876-1918), dramaturg, critic literar, eseist;
- 10 II** – 125 de ani de la nașterea lui **Jerzy Szaniawski** (1886-1970), dramaturg, prozator, nuvelist;
- 14 II** – 95 de ani de la nașterea lui **Wawrzyniec Jerzy Żuławski** (1916-1957), compozitor și critic muzical;
- 16 II** – 25 de ani de la moartea lui **Andrzej Pawłowski** (1925-1986), pictor, sculptor, fotograf, arhitect de interioare, pedagog;
- 19 II** – 60 de ani de la moartea lui **Konrad Prószyński** (1851-1908), pedagog, militant în domeniul învățământului și editor, autor de abecedare;
- 22 II** – 110 ani de la nașterea **Mirei Zimińska-Sygietyńska** (1901-1997), actriță, cântăreață, pedagog, cofondatoare a Ansamblului de Cântece și Dansuri „Mazowsze”;
- 23 II** – 245 de ani de la moartea lui **Stanisław Leszczyński** (1677-1766), rege al Poloniei;
- 24 II** – 70 de ani de la moartea lui **Emil Zagadłowicz** (1888-1941), poet, prozator, cofondator al expresionismului polonez;
- 25 II** – 135 de ani de la moartea lui **Seweryn Goszczyński** (1801-1876), poet, publicist, militant politic;
- 26 II** – 125 de ani de la nașterea lui **Włodzimierz Fryderyk Konieczny** (1886-1916), sculptor, grafician, desenator, poet;
- 27 II** – 100 de ani de la nașterea **Zofiei Hertz** (1911-2003), traducătoare, publicistă, editoare, cofondatoare a Institutului Literar al publicației pariziene „Kultura”;
- 28 II** – 35 de ani de la moartea **Zofiei Stryjeńska** (1896-1976), pictoriță, ilustratoare, graficiană, reprezentantă de seamă a curentului *art deco* în Polonia.

17 ianuarie 2011 – 140 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga

IORGA DESPRE POLONIA ȘI CULTURA POLONĂ

Nicolae Iorga a fost un mare îndrăgostit de cultura, de istoria și de poporul polonez, de aici și sintagma de *mare filopolon*, care deseori i-a fost atribuită. *Dascălul națiunii* a dovedit și a mărturisit aceasta cu cele mai inedite prilejuri și în nenumărate rânduri. Toate se găsesec în scrierile și în publicistica sa. Ar fi timpul ca cel puțin o teză de doctorat să fie scrisă pe această temă, iar tinerii

noștri doctoranzi să nu mai bată câmpii cu subiecte fără noimă copiate de pe internet.

Sublinez că n-au fost puțini polonezii care l-au apreciat în timpul vieții sale; i s-a acordat de timpuriu titlul de membru de onoare al Academiei de Științe și Arte din Cracovia, în 1924, și de doctor honoris causa al mai multor universități poloneze.

Nicolae Iorga era primit în țara Jagiellonilor regește, meritele sale fiind cunoscute atât în mediul universitar cât și de publicul larg, iar în organizarea programului se implica Ministerul Afacerilor Externe al celei de a doua Republici Polone prin serviciul său de protocol; la rândul său, istoricul își uimea colegii și publicul cu erudiția nemaiîntâlnită. A participat, în august 1933, la Congresul internațional al istoricilor organizat în capitala Poloniei, fiind printre stelele mediatice ale reuniunii, ca vicepreședinte al Comitetului internațional de organizare, alături de contele Bronisław Dembiński, despre care întotdeauna a avut cuvinte de apreciere pentru reputația colegului său, aspecte asupra cărora vom reveni.

Amintesc că, în turneul pe care l-a făcut în 1924 la Varșovia, Vilnius, Poznań, Cracovia și Lwów, a ținut și câte trei conferințe la fiecare universitate, rodul gândurilor și reflecțiilor sale despre Polonia cuprinzându-le în florilegiul intitulat: „Note polone”, publicat în Biblioteca pentru toți, în anul 1925, lucrare ce s-ar cuveni retipărită, și în bilanțul pe care îl face într-un editorial din 1 iulie 1924. Ca fenomen de receptare a polonității în lume, polonezii ar trebui să traducă și să retipărească această lucrare, mai ales că mulți dintre contemporanii noștri vistulani știu prea puțin sau mai nimic despre Iorga. Nu exagerez dacă afirm că, în ultima vreme, pe melegurile poloneze atât de elogiare de Iorga, nici nu se mai amintește de el.

Steagul polon...

Încerc să spicuiască din miile de fișe, făcute timp de decenii, câteva gânduri ale lui Iorga despre Polonia și polonezi.

Încep cu „Steagul polon” – editorial publicat în „Neamul Românesc” (nr. 112/1917), în timpul primului război mondial – în momente când soarta Poloniei era încă nepecețluită, părerilor liderilor polonezi legate de viitorul țării lor fiind destul de împărțite, să nu spun divizate. Despre acest simbol alb-roșu al Poloniei, atât de drag națiunii poloneze, pe care Iorga îl păstra printre lucrurile cele mai de preț, ca pe un trofeu de suflet, primit fiind de la profesorul polonez Tokarski, cel care l-a învățat la gimnaziul din Botoșani istoria, franceza și latina, însuflându-i și dragostea pentru polonitate, n-a uitat niciodată. În plin război surprinde cu marea-i sensibilitate manifestarea soldaților polonezi înregimentați printre milionul de militari ruși, veniți parcă mai degrabă să ne prade decât pentru a ne ajuta în lupta împotriva puterilor centrale, care ocupaseră cea mai mare parte din teritoriul României. În „Neamul Românesc”, așadar, ziarul care apărea atunci la Iași, Nicolae Iorga a scris, am spune, un poem, despre Steagul polon.

„La Galați s-a ridicat steagul polon, al vulturului alb care a biruit de atâtea ori crucea de pradă a Teutonilor și a păzit Răsăritul întreg – și cel rusesc și cel românesc – de cucerirea germană. El a fălăit mândru și liber,

aclamat cu entuziasm de nobilii soldați în arme cu ochii plini de lacrimi la vederea țării lor ieșite din mormânt. Și a găsit de la început un tovarăș în steagul României, care și el a s-a zbătut și zbate încă pe atâtea câmpuri de mucenicie ale poporului înfățișat de dânsul. Unul lângă altul în frățescă apropiere, ele ne-au anunțat nouă o garanție de viitor pentru poporul nostru chinuit și sacrificat: un vecin de care ne leagă atâtea tradiții mai vechi, pe lângă elemente esențiale în sufletul însuși al acestor două națiuni, de o gingașă simțire, de o pornire devotată către ideal, de un adânc despreț față de sila copleșitoare a materiei brute.

Acest steag polon noi îl cunoaștem. El a fost multă vreme ascuns în casele noastre, atunci când, la capătul unei revoluții nenorocite, el era urmărit împreună cu ultimele rămășițe sângerate ale apărătorilor săi, cărora noi li-am deschis larg, cu tot riscul nostru, ce nu era mic, porțile unei frățesti ospitalități. Între patru pereți românești a stat el, păzit cu sfințenie pentru ziua cea mare care trebuia să vie, și o știu Polonii cari în muzeul din Svițera au între chipurile lupătorilor și martirilor lor și chipul ocrotitor desinteresat al lui Cuza-Vodă”.

Găsim oare în lume scrise în acele timpuri – dar și după aceea – un astfel de eseu sau o asemenea pomenire, înserată pe prima pagină a ziarului. Iar „Neamul Românesc” era citit cu sufletul la gură de militarii români, așa cum va mărturisi peste ani marele publicist Pamfil Șeicaru.

Sau, mai știu oare cineva azi, în Polonia, cine a fost graficianul, pictorul decorativ Rola Piekarski (1857-1909)?

„Boemul” Piekarski și marele pictor Smigelschi

Nicolae Iorga este cel care ne-a lăsat o mărturie pioasă despre acest artist important al tinereții sale, slujitor al tiparului, precum Wyspiański în țara sa natală, care se identifică cu arta decorativă în publicistica românească la începutul secolului al XX-lea.

La moartea artistului, în octombrie 1909, publicistul de largă expresie scrie un necrolog plin de simțire despre acest „om ciudat!”, „adăpostit la noi, venit Dumnezeu știe de unde și de ce”. Menționează istoricul că *boemul* acesta mai tot timpul cu păhărușul alături, „era de mirare câte le știa!” „Era un foarte talentat pictor decorativ. Foile lui de titlu în culori tari și linii aspre nu erau lipsite de un deosebit simț al împodobirii. Casa de editură „Minerva” îi datorește mult. Și noi toți cei care am tipărit la dânsa. Desemnurile lui Piekarski au chemat publicul la citirea cărților noastre”. Iată însă câtă pioșenie în rândurile cu care Iorga încheie necrologul. „Unde e acuma, i-i desigur mai bine pribeagului. Aici pe pământ a avut mult amar. Și în clipele când era singur cu dânsul, singur și cu mîntea limpede, va fi curs, într-o tresărire de

mândrie, și o lacrimă asupra suferințelor lui, pentru care și el era vinovat – între altele, fiindcă așa-l lăsase Dumnezeu”. (Nicolae Iorga, *Oameni care au fost*, Editura Minerva, BPT nr. 368, vol. 1, p. 221).

Sau despre un alt artist plastic, Octavian Smigelschi, de data aceasta român, născut la Luduș, însă de origine poloneză. Tatăl său era descendent al unei familii nobile poloneze, refugiat în Ardeal în 1850, în urma evenimentelor de la 1848-1849. Mama sa, Ana Sebastian, era aromâncă.

Pentru a înțelege mai bine în întregime mesajul lui Iorga, menționăm că Octavian Smigelschi, după o solidă pregătire în artele plastice, realizată și la Budapesta, de aici încercarea unguirilor de a-i atribui apartenența la cultura maghiară (aspect forțat care nu putea să îi scape istoricului), a efectuat în 1904 o călătorie de studii la monumentele de artă veche din Țara Românească, Moldova și Bucovina. A fost aceasta un bun și fericit prilej pentru Smigelschi de a se inspira în executarea picturilor ce se află în numeroase biserici transilvane, printre altele și cele realizate în Catedrala mitropolitană din Sibiu, fiind în fapt un predecesor al lui Costin Petrescu în frescă, paralelă care a scăpat până în prezent istoricilor de artă și pe care mi-o asum.

În pomenirea cordială pe care Nicolae Iorga i-o face, istoricul amintește că la Blaj „zac amorțite pe vecie mâinile făcătoare de minuni ale marelui pictor Octavian Smigelschi”. Literatul precizează că portretul nu l-a ispitit pe artist, cu toate că a lăsat numeroase pânze demne de luat în seamă, am adăuga noi. Cred că a făcut Iorga digresiunea respectivă pentru a trece mai ușor la constatarea că, „de la început la sfârșit acest frate de canonic (referire la Victor Szmigelski (1856-1918, profesor și canonic greco-catolic la Blaj), trăit între preoți, după ce răsărise în umbra turnurilor bisericii celei mari din Blaj, a stat între icoanele mari, curate, sfinte și altfel decât prin cununa de aur a celor cu care legea creștină a umplut cuprinsurile nesfârșite ale cerurilor. Astfel viața lui a fost de la un capăt la altul numai o rugăciune; ea s-a desfășurat sub ochii dumnezeirii care se făcea văzută pentru alții prin degetele lui cucernice”. Relevând că el a fost un altfel de meșter decât contemporanii săi, Iorga subliniază dăruirea și efortul pe care îl făcea artistul Smigelschi, înzestrat cu „o conștiință pioasă față de lucrul său, închis cu totul în gândul celor ce avea să facă, având doar puțința de a vădi printr-un zâmbet marea-i iubire pentru cei mai de aproape ai lui, iar, încolo, stângaci și tăcut, venind ca o umbră și dispărând fără să-i prinzi de veste – așa a fost el. Între o sută de oameni de talent din zilele noastre, unul dacă-l vei găsi astfel”.

Iată, așadar, un medalion caracteristic pentru forța de exprimare a lui Iorga care, zugrăvind-i chipul și pasiunea, surprinde – am spune într-o acoladă de mare simpatie – o impresia cutremurătoare. „N-avea cincizeci de ani și putea să lucreze încă foarte mult. Îți pare așa

de rău că de acum înainte aceasta nu se mai poate și că trebuie să vie celălalt care se va naște în alt veac”. Astfel, într-o frază, eseistul pune în lumină opera epocală a artistului, exprimându-și durerea că „a lăsat țărnei degetele de lut care-l împiedicase până atunci de a crea desăvârșirea, din care și dânsul astăzi face parte” (Ibidem, op. cit., pp. 323-325).

Medalioane în marmură despre universalitatea sienkiewicziană

Marelui romancier polonez, Henryk Sienkiewicz, laureat al Premiului Nobel din 1905 pentru romanul „*Quo vadis?*”, Nicolae Iorga îi dedică două medalioane. Primul în 1916, la moartea scriitorului, săvârșită – după cum se știe – în Elveția. Fără teama de a greși putem afirma că scriitorul și istoricul român surprinde, în câteva fraze, ceea ce a însemnat pentru polonezi opera lui Sienkiewicz, pentru a sublinia cât de mare ar trebui să le fie de-a pururi recunoștința, nu numai cea dovedită până atunci. Istoricul culturii universale îl asociază pe autorul lui „*Pan Wołodyjowski*” cu însuși *sufletul polon*.

„A spune despre dânsul [Sienkiewicz] că a fost un mare romancier, un mare psiholog, un mare scriitor ar fi prea puțin. Și ar fi de prisos. Cine dintre contemporanii noștri, n-a cetit, nu cu ochii, ci cu bătăile inimii sale, ceva măcar din operele omului care în »Bartek învingătorul« a slăvit, zâmbind, pe bietul soldat polon al cauzelor străine, care într-o serie de mărețe romane istorice a făcut mai mult decât Walter Scott pentru Scoția sa medievală și care, în »Fără dogmă«, a creat chipul Anielkăi, superior tuturor figurilor de blânde femei jertfite care rătăcesc prin paginile scrisului modern? Sienkiewicz a fost însă, și în cel din urmă rând al său, altceva, mai mare decât forma literară care i-a cucerit gloria. El a fost însuși sufletul polon, în părerile lui de rău pentru trecut, în mândria de strămoși, în protestarea contra umilinții și apăsării de azi, în cultul bunătații și milei, de care sunt capabile numai popoarele foarte nobile și foarte nenorocite.

El moare prea târziu și prea devreme. Prea târziu ca să fie cruțat de priveliștea nespusei suferinți ale poporului său, și, pentru a se mângâia la vederea biruinții, reunirii, reînțemeierii aceluiași popor, prea devreme” (Ibidem, vol. 2, pp. 40-41).

Scrise în 1916, în plin prim război mondial, aceste rânduri dovedesc puterea de premoniție a istoricului, aceea că Polonia își va redobândi libertatea, așa cum o afirmase cu mai puțin de un an în urmă, în decembrie 1915, în timpul dezbaterii în Parlamentul României pe marginea Mesajului Tronului. Va reveni cu un alt omagiu pe care îl aduce marelui scriitor polonez în 1924, cu prilejul aducerii osemintelor pentru a fi îngropate în Catedrala Sfântul Ioan din Varșovia, subliniind că „poporul polon plătește azi datoria lui de recunoștință față de unul din scriitorii cari, în veacul al XIX-lea, de sfârșiere și suferință,

i-au făcut gloria”. Ca un neîntrecut exeget al literaturii universale, Nicolae Iorga îl analizează și din această perspectivă, tocmai pentru a surprinde în câteva tonuri *universalitatea sienkiewicziană*: „Henryk Sienkiewicz aparține de mult umanității. Cărți cum e »Quo vadis?« sunt scrise pentru lumea de oriunde și din orice vreme, asupra căreia autorul lor a aruncat o suflare de nobil sentiment creștin, înălțând și purificând sufletele. În »Fără dogmă«, cetitorul de orice nație s-a putut lăsa prins de același farmec al celor mai delicate schițări de sentimente omenești. Marele povestitor polon a fost un sol de bine, un mângâietor, un îndemnător pentru oricine are simțul sfințeniei vieții morale. Dar vorbind umanității, el a rămas omul nației sale. Ar fi putut să se spuie că a iubit-o; el a trăit în ea și pentru ea, înlocuind vremelnicia cu conștiința existenței marelui suflet polon de-a lungul secolelor. Și de aceea țara lui îl primește azi pe dânsul, pribeagul, nu numai cu admirația pe care, ieri, Franța o dădea, la mormânt, altui scriitor de mare faimă, ci cu acea duioșie care se cuvine numai acelor care mult au suferit și au sperat mult, crezând în om și în viață, în cele bune și în cele drepte”. Se întoarce apoi la Polonia slavă, care l-a dus cu cinste la cele veșnice în Panteonul Skalka din Cracovia pe pictorul Henryk Siemieradzki, printr-o manifestare grandioasă de solidaritate, pentru a conchide că: „Pe Sienkiewicz îl readuce la sine cu același sentiment de frăție națională Polonia liberă, dovedind că la popoarele alese fericirea nu conrupe” (Ibidem, vol. 2, p. 208).

Pomenirea lui Glixelli și Dembiński – apropiați ai săi, azi uitați în Polonia

În decembrie 1938, Nicolae Iorga avea să îl pomenescă succint pe fostul cursant polonez al Cursurilor de vară de la Vălenii de Munte, Glixelli, fost rector al Universității din Vilnius, menționând că s-a stins din viață după un lung exil, inexplicabil, care l-a suportat cu greu. „De pe când nu era încă decanul Universității din Vilno, el se arătase un bun prieten al nostru, venind și la Vălenii de Munte, pe o vară întregă, pentru a ține în limba franceză acele lecții de literatură polonă care au fost publicate în limba noastră. De acea când a fost să aleagă, a venit drept la noi. Cu o foarte modestă însărcinare la Universitatea din București, el s-a consacrat așa de mult studiilor românești, încât a pregătit un studiu adâncit asupra »Învățăturilor lui Neagoie Basarab«, promițând și o ediție a lor, mai lungă trudă, care desigur nu va rămânea pierdută” (Ibidem, vol. 2, p. 329).

La 21 ianuarie 1940, la zece luni înaintea uciderii mișelești de la Strejnic, Nicolae Iorga va face pomenirea marelui istoric polonez, Bronisław Dembiński, prilej de a reevoca „mărețul congres” pe care acesta și elevii lui l-au organizat în Polonia, precizând că întrunirea internațională a fost „o afirmare a marelui rol de civilizație pe care cu mândrie îl luase asupra-i patria sa în sfârșit

liberată”. Nu uită Iorga – Omul care întotdeauna a fost recunoscător față de cei îndrituiți să le poarte recunștință – că: „ospitalitatea tradițională a poporului polon s-a întrecut pe ea însăși”; și avea să încheie cu dureroasa întrebare pe care de atâtea ori o reitereze de la izbucnirea războiului în „Neamul Românesc”: „De ce se înverșunează o crudă fatalitate și asupra unor astfel de oameni?”.

Că Nicolae Iorga n-a încetat să fie întotdeauna drept, amintim că, în timpul amintitului Congres de la Varșovia din august 1933, l-a întâlnit, cu un prilej protocolar, pe ministrul afacerilor externe al Poloniei, colonelul Józef Beck, despre care în amintirile sale n-am găsit cuvinte prea măgulitoare. Falnic și drept ca întotdeauna, fostul premier român a consemnat în memoriile lui: „Beck nu ne iubește și nu ne stimează. Îi trebuie minciuna păcii, chiar dacă ar fi să rupem din trupul nostru [era vorba de Basarabia – N.M.] pentru a i-o procura” (Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. 6, p. 121).

Un adevărat cult a nutrit Nicolae Iorga față de personalitatea mareșalului Józef Piłsudski, revenind deseori în publicistica sa cu descrieri asupra caracterului și manifestării acestui brav oștean. Vom spicui câteva din acestea. Astfel, la 15 octombrie 1931 a rostit, la un banchet oferit în cinstea mareșalului, următoarele cuvinte: „Sunteți dintre acei oameni rari, cărora nu li se poate găsi o definiție... Dar cum țările trăiesc prin sufletul lor, și cum acest suflet se încorporează, mai bine decât în cărți și în opere de artă în aceste personalități predestinate și cărora le-a fost rezervat locul să fundeze și să păzească cu devotament Patria lor, permiteți-mi să salut în Dv. pe acela care, mai mult ca o dată, a fost Polonia întregă” („Neamul Românesc”, 16 octombrie). În aceeași zi apare în ziarul pe care îl conducea – „Neamul Românesc” – și editorialul: „Un creator: Mareșalul Piłsudski”. În câteva rânduri, istoricul și demnitarul român așterne simțăminte sincere și îndemnuri pentru populația României: „Pentru a petrece patru săptămâni supt dulcele cer al toamnei noastre îl avem oaspete iubit pe mareșalul Piłsudski. El ne face din nou onoarea și plăcerea unei vizite. (...) Ostaș și om politic, revoluționar și creator, naționalist și adânc înțelegător a tot ceea ce trece și pe deasupra sacrului cult al propriei individualități naționale, acest splendid exemplar al nobilei sale rase și-a scris în analele Poloniei și a poporului polonez o pagină din cele mai strălucite. (...) În jurul celui care se odihnește pe pământul nostru să facem cu toții atmosfera celei mai respectuoase ospitalități” (Ibidem, „Neamul Românesc”, 16 octombrie).

Despre cordialitatea cu care a scris despre polonezi și situația Poloniei din septembrie 1939, o dată cu ocuparea țării lor de germani și ruși, până spre sfârșitul vieții, în noiembrie 1940, m-am pronunțat cu alte ocazii (Cf. „România literară”, sept. 2009).

Nicolae Mares – București

Styczeń

01.<01. – **Czerniowce**, sekretariat Koła Polskiego: Wpłynęło kilkadziesiąt arkuszy spisowych z czerniowieckich przedmieść, w których rusińscy studenci wpisali Polakom język ukraiński jako język towarzyski.

01.<01. – **Klokuczka**: Wójt Klokuczki Pisarczuk z polecenia Rządu Krajowego został odsunięty od sporządzania spisu ludności z powodu popełnionych nadużyć.

01.<01. – **Waszkowce**: Tamtejszy sekretarz gminny ErnsPOCH, chcąc się przypodobać Rusinom, przy konkskrypcji zapisywał Polaków jako Rusinów.

01.01. – **Czerniowce**, dom Kwiatkowskich: Zgromadziło się około 30 przedstawicieli polskich stowarzyszeń i instytucji, aby podziękować prezesowi TBPICP, Koła TSL, radnemu miejskiemu i wybitnemu chirurgowi za pełną poświęcenia i owocną pracę na rzecz bukowińskich Polaków oraz złożyć życzenia noworoczne. Zgromadzeni wysłali również telegramy z wyrazami czci i życzeniami noworocznymi do abpa dr. Józefa Bilczewskiego we Lwowie i do prezesa wiedeńskiego Koła Polskiego dr. Stanisława Głabińskiego.

01.01. – **Czerniowce**, lokal Stowarzyszenia Rękodzielników Polskich „Gwiazda” w Domu Polskim: Odbył się opłatek dla rodaków urządzony przez „Gwiazdę”. Podczas uroczystości odczytano liczne telegramy i listy nadesłane przez bratnie organizacje z Galicji i od prof. dr. Alfreda Halbana.

01.01. – **Mikulowa Polana**: Polacy wystosowali zbiorowy list do dr. Stanisława Kwiatkowskiego, oddając mu hołd za ofiarną pracę dla bukowińskich rodaków i życzenia noworoczne.

01.01. – **Piotrowce**: Zarząd Czytelni Polskiej TSL wystosował list z wyrazami wdzięczności, czci oraz noworocznymi życzeniami do dr. Stanisława Kwiatkowskiego.

01.03-04. – **Banilow n/Seretem**: Odbyły się wybory do rady gminnej, w których Polacy na czele z Tytusem Czerkawskim odegrali bardzo ważną rolę. Ostatecznie do rady wybrano siedmiu Polaków, spośród których jeden wszedł do prezydium.

01.06. – **Czerniowce**, ormiańskokatolicki kościół parafialny: W święto Trzech Króli odbyło się tradycyjne święcenie wody jordanowej, podczas którego śpiewał chór wychowanków Bursy Katolickiej im. Issakowicza.

01.06. – **Czerniowce**, sala Bursy Rękodzielniczej im. J. Kilińskiego: Pod przewodnictwem prefektów Ludwińskiego i Forsta odbył się opłatek wychowanków Bursy przy ślicznie ustrojonym drzewku. Uroczystość zapoczątkowały przemówienia wiceprezesa Bursy Waleriana Skwarnickiego, dyrektora Michała Trzcinińskiego, sekretarza wydziału Bursy Rudolfa Janiszewskiego. Wspomniano Janinę Mitkiewiczówną jako

Ianuarie

01.<01. – **Cernăuți**, secretariatul Cercului Polonez: Au sosit câteva zeci de foi cu liste din suburbiile Cernăuțiului, în care studenții ruteni au înscris la polonezi limba ucraineană ca limbă uzuală.

01.<01. **Clocucica**: Primarul acestei localități Pisarczuk, la recomandarea Guvernului Țării, a fost îndepărtat de la întocmirea recensământului populației din cauza abuzurilor săvârșite.

01.<01. – **Vășcăuți**: Secretarul comunal ErnsPOCH, pentru a face pe plac rutenilor, i-a înscris pe polonezi ca ruteni.

01.01. – **Cernăuți**, casa familiei Kwiatkowski: S-au adunat aprox. 30 de reprezentanți ai asociațiilor poloneze și instituțiilor, pentru a mulțumi președintelui APAF și L, a Cercului SȘP, consilierului orașenesc și renumitului chirurg pentru dăruirea totală și munca rodnică în folosul polonezilor bucovineni și pentru a-i adresa urări de Anul Nou. Cei prezenți au trimis, de asemenea, telegrame exprimând respectul și cu urări de Anul Nou arh. dr. Józef Bilczewski din Lvov și dr. Stanisław Głabiński – președintele Cercului Polonez din Viena.

01.01. – **Cernăuți**, localul Asociației Meșteșugarilor Polonezi „Gwiazda” din Casa Polonă: A avut loc întâlnirea de opłatek pentru compatrioți organizată de „Gwiazda”. În timpul festivității s-a dat citire numeroaselor telegrame și scrisori trimise de organizațiile înfrățite din Galiția și de prof. dr. Alfred Halban.

01.01. – **Poiana Micului**: Polonezii au trimis o scrisoare colectivă dr. Stanisław Kwiatkowski în care aduc acestuia un omagiu pentru munca plină de dăruire în folosul compatrioților și îi adresează urări de Anul Nou.

01.01. – **Pătrăuți**: Conducerea Societății de Lectură a SȘP a trimis o scrisoare exprimând recunoștința și stima și adresând urări de Anul Nou dr. Stanisław Kwiatkowski.

01.03-04. – **Bănila pe Siret**: Au avut loc alegeri pentru consiliul comunal, în care polonezii în frunte cu Tytus Czerkawski au jucat un rol foarte important. În final, în consiliu au fost aleși șapte polonezi, dintre care unul a intrat în prezidiu.

01.06. – **Cernăuți**, biserica parohială armeano-catolică: În sârbătoarea de Bobotează a avut loc tradiționala sfințire a apei, în timpul căreia a cântat corul elevilor Internatului Catolic „Issakowicz”.

01.06. – **Cernăuți**, sala Internatului Meșteșugăresc „J. Kiliński”: Sub conducerea prefecților Ludwiński și Forst a avut loc întâlnirea de opłatek a elevilor Internatului în jurul unui brad frumos împodobit. Festivitatea a început cu alocuțiunile vicepreședintelui Internatului Walerian Skwarnicki, a directorului Michał Trzciniński, a secretarului conducerii internatului Rudolf Janiszewski. A fost evocată Janina Mitkiewiczówna ca inițiatoare a Internatului

pomysłodawczynię Bursy i podziękowano dobrodziejom. Wychowankowie śpiewali kolędy, jeden z nich, Marian Dobrowolski, wygłosił wiersz pt. „Giermek”, a prefekci rozdali upominki ufundowane przez dr. E. Mitkiewicza i ks. prof. Aleksandra Opolskiego.

01.06. – Sadogóra: Czytelnia Polska wraz z „Sokołem” urządziły opłatek dla miejscowej Polonii. Przemawiali m.in.: prezes „Sokoła” Stanisław Wolański, najstarszy wiekiem Mikołaj Ostrowski oraz ks. kan. Aleksander Chrzanowicz. Ostatni wezwał zebranych, aby byli wzorowymi katolikami i Polakami, przestrzegali zwyczajów i obyczajów narodowych, szanowali język ojczysty, z dumą i otwarcie przyznawali się do polskości, byli przykładem dla innych narodowości.

01.07. – Czerniowce, Dom Polski: Studenckie „Ognisko” urządziło pierwszą w karnawale 1911 r. bardzo udaną sobótkę. Wystąpił tercet (Władysław Grabowski – drugi tenor, Antoni Józefowicz – baryton i Edmund Wicentowicz – tenor), który zaśpiewał komiczne „Wesołe więzienie”. Do tańca przygrywała doborowa orkiestra z towarzyszeniem fortepianu, na którym przemienne grali Savul i Negrusz.

01.<08. – Czerniowce: Komitet balu polskiego po dłuższej dyskusji zrezygnował z organizowania balu w karnawale 1911 r., a wszelkie wpływające datki zdecydował przeznaczyć na mające powstać Gimnazjum Polskie.

01.08. – Czerniowce: Ukazał się 3. numer 29. rocznika „Gazety Polskiej”, w którego Kronice zapowiedziano cykl popularnych odczytów przygotowywanych przez członków nowo powstałego polskiego Towarzystwa Akademickiego „Lechia”.

01.08. – Nowa Żadowa, Czytelnia Polska TSL: Odbyło się posiedzenie członków Czytelni Polskiej z udziałem przewodniczącego organizacji polskiej powiatu stróżnickiego Tytusa Czerkawskiego, Teodorowicza – delegata z Dawidów, Rewaja – delegata z Dunawca i Lehockiego – delegata z Laurenki. Przewodniczący Tytus Czerkawski przedstawił stan organizacji, cele i zadania. Po nim przemawiało kilku z licznie zebranych gospodarzy oraz nauczyciel i prezes czytelni żadowskiej Michał Horodyński, który podziękował Czerkawskiemu za dotychczasową pracę na rzecz polskiej organizacji powiatowej.

01.08. – Schönbrunn: Austriacki cesarz zatwierdził skład nowego rządu i dr. Stanisława Głabińskiego jako ministra kolei.

01.08. – Siret, sala Bierpalast: Staraniem Czytelni Polskiej TSL zespół amatorski wzmocniony przez Jana Przeździeckiego z Towarzystwa Akademików Polskich „Ognisko” oraz Dihma i Macielińskiego z czerniowieckiej „Lechii” przedstawił jasełka „Dzieci polskie w Betlejem” (3 odsłony ze śpiewami i tańcami). Po przedstawieniu odbyła się zabawa taneczna. Impreza przyniosła Czytelni 100 k zysku i na życzenie ogółu rodaków została powtórzona w Serecie i w Głębokiej.

01.08. – Waszkowce, Czytelnia Polska: Odbyło się uroczyste spotkanie opłatkowe licznych członków

și s-au adus mulțumiri binefăcătorilor. Elevii au cântat colinde, unul dintre ei, Marian Dobrowolski a recitat poezia intitulată „Scutierul”, iar prefecții au împărțit daruri din partea dr. E. Mitkiewicz și pr. prof. Aleksander Opolski.

01.06. – Sadagura: Societatea de Lectură și Asociația „Sokół” au organizat întâlnirea de opłatek pentru polonezii din localitate. Au rostit alocuțiuni, printre alții: președintele Asociației „Sokół” Stanisław Wolański, cel mai vârstnic locuitor Mikołaj Ostrowski și pr. canonic Aleksander Chrzanowicz. Acesta din urmă a îndemnat pe cei prezenți să fie catolici model și polonezi, să respecte obiceiurile și tradițiile naționale, să prețuiască limba maternă, să recunoască cu mândrie și deschis că sunt polonezi, să fie un exemplu pentru alte naționalități.

01.07. – Cernăuți, Casa Polonă: Societatea Studențească „Ognisko” a organizat, în perioada carnavalului din 1911, prima foarte reușita seară de sâmbătă. A evoluat terțetul (Władysław Grabowski – tenor II, Antoni Józefowicz – bariton și Edmund Wicentowicz – tenor) care a interpretat piesa comică „Închisoarea veselă”. La dans a cântat o orchestră acompaniată la pian, pe rând, de Savul și Negrusz.

01.<08. – Cernăuți: Comitetul balului polonez, după îndelungi discuții, a renunțat la organizarea balului din carnavalul 1911, toate donațiile fiind destinate Gimnaziului Polonez ce urma a fi înființat.

01.08. – Cernăuți: A apărut nr. 29 al anuarului „Gazetei Polone”, în Cronică anunțându-se ciclul de conferințe populare pregătite de membrii nou înființatei Societăți a Universitarilor „Lechia”.

01.08. – Jadova Nouă, Societatea Polonă de Lectură a SSP: A avut loc ședința membrilor societății cu participarea președintelui organizației poloneze a ținutului Storojineț Tytus Czerkawski, a delegatului din Davideni – Teodorowicz, a delegatului din Dunavăț – Rewaj și a delegatului din Laurenca – Lehocki. Președintele Tytus Czerkawski a prezentat situația organizației, scopurile și sarcinile. Au urmat, la discuții, câțiva dintre numeroșii gospodari prezenți precum și învățătorul și președintele Societății de Lectură din Jadova Michał Horodyński care a mulțumit lui Czerkawski pentru munca de până acum în folosul organizației poloneze a ținutului.

01.08. – Schönbrunn: Împăratul austriac a confirmat componența noului guvern și pe dr. Stanisław Głabiński ca ministru al transporturilor feroviare.

01.08. – Siret, sala Bierpalast: Prin strădania Societății Polone de Lectură a SSP, ansamblul de amatori completat cu Jan Przeździecki de la Societatea Universitarilor Polonezi „Ognisko”, Dihm și Macieliński de la „Lechia” din Cernăuți a prezentat jasełka – „Copiii polonezi la Betleem” (3 tablouri cu cântece și dansuri). După reprezentație a avut loc petrecerea dansantă. Manifestarea a adus Societății un profit de 100 c., iar la cererea compatrioților a fost repetată la Siret și Adâncata.

01.08. – Vășcăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc întâlnirea festivă de opłatek a numeroșilor membri ai

Czytelni, „Sokoła” oraz gości. Łamanie się opłatkiem rozpoczął przemówieniem prezes Czytelni i miejscowy proboszcz ks. kan. Marcei Zawadowski. Podczas wieczery przemawiali ponadto Antoni Kamiński z Czerniowieckiego Koła TSL, Walery Skwarnicki w imieniu TBPiCP w Czerniowcach, wreszcie Franciszek Rużyłowicz w imieniu „Lechii”. Antoni Kamiński zebrał 30 k na Gimnazjum Polskie w Czerniowcach. Potem nastąpiła zabawa taneczna trwająca do białego rana. Sprawozdanie z opłatka, podpisane kryptonimem z., ukazało się drukiem w rubryce Listy z kraju w nr. 4. „Gazety Polskiej” z czwartku 12 stycznia.

01.09. – Czerniowce, siedziba prezydenta kraju: Dr Stanisław Kwiatkowski z upoważnienia bukowińskiego Koła Polskiego interweniował u prezydenta kraju z powodu licznych nadużyć, jakich dopuszczano się przy spisie ludności. M.in. nie będący komisarzem spisowym naczelnik gminy Stara Huta, Niemiec Jan Adelsberger, wzywał miejscowych Polaków i pod groźbą grzywny 40 k lub aresztu wymuszał zapisywanie się jako Słowaków, ponadto kierownik tamtejszej szkoły, nie pytając rodziców, w dokumentacji szkolnej zapisywał dzieci z małżeństw mieszanych jako niemieckie, a polskie jako *slowakisch*. W Wołocze koło Czerniowiec, gdzie komisarzem spisowym był Filip Wagner, wszystkich Polaków zapisano jako Niemców. W Kocmaniu tamtejszy sekretarz gminny Tannenbaum wzywał spisywanych do kancelarii i groźbą grzywny 40 k lub czterodniowego aresztu wielu Polaków zmusił do podania języka rusińskiego jako języka potocznego. W Stanowcach miejscowy sekretarz gminny Margulies zamiast wypełniać arkusze spisowe w obecności spisywanych „robił sobie notatki, a później samowolnie i według własnego widzimisię arkusze spisowe wypełniał”.

01.<12. Czerniowce: Z powodu powołania dr. Stanisława Głabińskiego na ministra kolei wszystkie polskie instytucje czerniowieckie wysłały telegramy gratulacyjne do nominata. Depeszę wysłaną w imieniu Koła Polskiego i Banku Polskiego podpisali dr Stanisław Kwiatkowski, jako prezes rady nadzorczej i Władysław Sołtyński jako dyrektor. Tekst telegramu gratulacyjnego był następujący: „Buk. Koło Polskie, które doznało tyle dowodów życzliwej opieki ze strony Waszej Eksceleńcji, powitało fakt powołania Waszej Eksceleńcji do Rady Koronnej z uczuciem najżywszej radości i zasyła z tej okazji najszczerze życzenia, polecając losy Polonii bukowińskiej i nadal możnej opiece Waszej Eksceleńcji.

„W chwili, kiedy zaufanie monarsze powołało znakomitego obywatela do Rady Korony, Bank Polski wita nowego męża stanu z czcią i przychylnością serdeczną i życzy mu wydatnej i pełnej chwały pracy dla państwa – życzy, aby dzieje Jego ministerstwa były dla kolei i kraju naszego epoką chwały. Niech Bóg błogosławi Eksceleńcji w tej pracy!” Tego samego dnia prezes TBPiCP oraz Koła TSL dr Stanisław Kwiatkowski otrzymał telegram od ministra kolei prof. dr. Stanisława Głabińskiego, który podziękował Kołu Polskiemu, bukowińskim

Societății de Lectură, de Gimnastică „Sokol” și a oaspeților. Împărțirea cu opłatek a început cu alocuțiunea președintelui Societății de Lectură și a parohului pr. canonic Marcei Zawadowski. În timpul cinei au vorbit și Antoni Kamiński din Cercul SŞP din Cernăuți, Skwarnicki, în numele APAF și L din Cernăuți, și Franciszek Rużyłowicz în numele Asociației „Lechia”. A. Kamiński a adunat 30 c. pentru Gimnaziul Polonez din Cernăuți. A urmat apoi dansul care a durat până în zori. Informarea de la opłatek, semnată cu criptonimul Z., a apărut la rubrica Scrisori din țară în nr. 4 al „Gazetei Polone” de joi 12 ianuarie.

01.09. – Cernăuți, sediul președintelui țării: Dr. Stanisław Kwiatkowski din împuternicirea Cercului Polonez bucovinean a intervenit la președintele țării din cauza numeroaselor abuzuri comise la recensământul populației. Printre altele, fără a fi comisar la recensământ, șeful comunei Huta Veche, germanul Jan Adelsberger, a chemat polonezii din localitate și, amenințându-i cu amendă de 40 c. sau arest, i-a obligat să se înscrie ca slovaci, iar directorul școlii din aceeași localitate, fără a întreba părinții, a trecut în documentele școlii copiii din familii mixte ca germani, iar cei polonezi ca *slowakisch*. În Voloca lângă Cernăuți, unde comisar era Filip Wagner, toți polonezii au fost înscriși ca germani. În Cozmeni, secretarul comunal Tannenbaum chema la cancelarie și, amenințând cu amendă de 40 c. sau patru zile de arest, a obligat mulți polonezi să declare limba ucraineană ca limbă curentă. În Stănăuți secretarul comunal Margulies, în loc să completeze listele în prezența celor înscriși, „își făcea notițe, ca apoi samavolnic și după bunul său plac să completeze listele”.

01.<12. – Cernăuți: Din cauza numirii dr. Stanisław Głabiński ca ministru al căilor ferate, toate instituțiile poloneze din Cernăuți i-au trimis telegrame de felicitare. Depesă trimisă în numele Cercului Polonez și Băncii Polone a fost semnată de dr. Stanisław Kwiatkowski, ca președinte al consiliului de administrație, și Władysław Sołtyński ca director. Textul telegramei de felicitare a fost următorul: „Cercul Polonez Bucovinean, care a cunoscut atâtea dovezi ale bunăvoinței din partea Excelenței Voastre, a salutat numirea Excelenței Voastre în Consiliul Coroanei cu un sentiment de bucurie și trimite, cu acest prilej, cele mai sincere urări, încredințând pe mai departe destinele polonezilor bucovineni grijii Excelenței Voastre.

„În momentul când încrederea monarhică a numit în Consiliul Coroanei un cetățean eminent, Banca Polonă salută cu respect și profundă satisfacție pe noul bărbat de stat și îi urează activitate remarcabilă și plină de laudă pentru țară – urează ca istoria ministerului Lui să fie pentru căile ferate și țara noastră o epocă de glorie. Fie ca Dumnezeu să Vă binecuvânteze, Excelență, în această activitate”!. În aceeași zi, președintele APAF și L. și a Cercului SŞP – dr. Stanisław Kwiatkowski a primit o telegramă de la ministrul căilor ferate prof. dr. Stanis-

organizacjom polskim oraz całej bukowińskiej Polonii za dowody życzliwości i zapewnił o wzajemności.

01.12. – Czerniowce, mieszkanie artysty rzeźbiarza Waleriana Skwarniciego: Pojawił się komisarz spisowy Ernst u Waleriana Skwarnickiego i zażądał arkusza spisowego oraz dokumentu poświadczającego przynależność. Gdy gospodarz udał się do innego pokoju po żądany dokument, komisarz spisowy zdążył w arkuszu spisowym w rubryce Umgangsprache przekreślić czerwonym atramentem wyraz *polnisch* i wpisać *deutsch*. Stwierdziwszy ten fakt Skwarnicki udzielił reprimendy Ernstowi, a następnie udał się do Magistratu, gdzie urzędującemu radcy Dedejczykowi złożył protokolarne zeznanie o popełnionym nadużyciu.

01.14. – Dawidy, Czytelnia TSL: Z inicjatywy Tytusa Czerkawskiego odbyło się zebranie założycielskie pierwszego na Bukowinie Kółka Niewiast Polskich, którego zadaniem miało być wychowanie w duchu narodowym i przygotowanie do wypełniania zadań macierzyńskich. W zgromadzeniu założycielskim brał udział Tytus Czerkawski, Aleksander Mielnik i liczni członkowie Czytelni Polskiej, której organizacyjnie podlegało Kółko. W skład wydziału Kółka weszły: Antonina Buganik – przewodnicząca, Barbara Parecka – zastępczyni przewodniczącej, Julia Koman – sekretarka, Wiktoria Jachira – skarbniczka i Amalia Sołeniuk – bibliotekarka. Na odbytym następnie posiedzeniu „Kółko jednogłośnie uchwaliło, by członkinie nosiły na piersiach przy większych uroczystościach piękne biało-amarantowe kokardy”, ofiarowane przez prezesa Czerkawskiego. Głównym zadaniem Kółka była praca nad młodszą generacją, pielęgnowanie śpiewu narodowego i kościelnego, samokształcenie przez czytanie czasopism, broszur tudzież innych publikacji dla Polek.

01.<15. – Czerniowce, sekcja dobroczynności TBPICP: Na gwiazdkę dla ubogiej dziatwy polskiej szkół czerniowieckich łącznie zgromadzono 412 k, które dzięki zleceniu przez Julię Kwiatkowską wykonania obuwia polskim rzemieślnikom umożliwiło obdzielenie 114 dzieci.

01.<15. – Czerniowce: Asystentami na kolejach państwowych m.in. zostali mianowani: Józef Turzański w Hadikfalwie, Edmund Wicentowicz w Czerniowcach, Hilarion Zybaczyński w Żuczce.

01.15. – Czerniowce, Dom Polski, sala „Gwiazdy”: Członek „Lechii” Żuryk wygłosił pierwszy z cyklu odczytów pt. „Aeroplany i balony”.

01.15. – Głęboka, pałac Aleksandrostwa Skibniewskich: Wspaniałomyślni właściciele posiadłości ziemskiej urządzili miejscowym dzieciom polskim choinkę i obdziliili podarkami (m.in.: trzewiki, szaliki, materiały na sukieneczki, cukierki, figi, pierniki). W imieniu dzieci życzenia gospodarzom złożył katecheta, a dzieci deklamowały wierszyki. Tego dnia amatorska trupa z Seretu przedstawiła Jasełka.

01.15. – Kocmań, Czytelnia Polska: Staraniem Stowarzyszenia Kobiet Polskich (sekcja miejscowej Czytelni Polskiej TSL) urządzono pierwszą gwiazdkę z ozdobionym drzewkiem oraz upominkami dla 50 polskich dzieci.

ław Głębiński care a mulțumit Cercului Polonez, organizațiilor poloneze din Bucovina și tutoror comunităților poloneze bucovinene pentru dovezile de bunăvoință și a asigurat de reciprocitate.

01.12. – Cernăuți, locuința artistului sculptor Walerian Skwarnicki: La Walerian Skwarnicki a venit comisarul cu recensământul Ernst și a cerut foaia de recensământ și documentul ce atestă apartenența. Când gazda a plecat în altă cameră după documentul cerut, comisarul a reușit să taie cu cerneală roșie, în lista de recensământ, cuvântul *polnisch* și să scrie *deutsch* la rubrica Umgangsprache. Skwarnicki l-a muștrat pe Ernst, apoi s-a dus la Magistratură unde a depus la consilierul Dedejczyków o sesi-zare privitoare la abuzul săvârșit.

01.14. – Davideni, Societatea Polonă de Lectură a SSP: Din inițiativa lui Tytus Czerkawski a avut loc adunarea de constituire a Cercului Femeilor Poloneze – primul în Bucovina, a cărui sarcină trebuia să fie educarea în spirit național și pregătirea viitoarelor mame. La adunarea constitutivă au luat parte Tytus Czerkawski, Aleksander Mielnik și numeroși membri ai Societății Polone de Lectură căreia Cercul îi era subordonat organizatoric. În componența Cercului au intrat: Antonina Buganik – președinte, Barbara Parecka – vicepreședinte, Julia Koman – secretară, Wiktoria Jachira – trezorier și Amalia Sołeniuk – bibliotecară. La următoarea ședință „Cercul a decis în unanimitate ca membrele să poarte pe piept, la festivitățile mai mari, cocarde alb-roz” oferite de președintele Czerkawski. Principala sarcină a Cercului era munca cu tânăra generație, cultivarea cântecului național și bisericesc, autoeducația prin lectura publicațiilor, broșurilor pentru poloneze.

01.< 15. – Cernăuți, secția caritativă a APAF și L: Pentru bradul copiilor săraci polonezi din școlile orașului s-au adunat 412 c. care, datorită comenzii Juliei Kwiatkowska făcute meșterilor polonezi, a permis împărțirea de încălțăminte la 114 copii.

01.<15. – Cernăuți: La căile ferate de stat au fost numiți asistenți, printre alții: Józef Turzański în Hadikfalva, Edmund Wicentowicz în Cernăuți, Hilarion Zybaczyński în Jucica.

01.15. – Cernăuți, Casa Polonă, sala Asociației „Gwiazda”: Membrul Societății „Lechia” Żuryk a prezentat prima din ciclul de conferințe, intitulată „Aeroplane și baloane”.

01.15. – Adâncata, palatul Skibniewski: Generoșii proprietari ai moșiei au organizat pentru copiii polonezi din localitate un brad și au împărțit daruri (printre altele: încălțăminte, fulare, materiale pentru rochițe, bomboane, smochine, turtă dulce). În numele copiilor, catihetul a adresat urări gazdelor, iar copiii au recitat poezii. În această zi, trupa de amatori din Siret a prezentat Jasełka.

01.15. – Cozmeni, Societatea Polonă de Lectură: Prin strădania Societății Femeilor Poloneze (secție a Societății Polone de Lectură a SSP) a fost organizată prima serbare în jurul bradului împodobit, cu daruri pentru 50 de copii

Do zgromadzonych przemawiał ks. Józef Steinbach, który wytłumaczył symboliczne znaczenie drzewka.

01.15. – Łużany: Przeżywszy lat 66 zmarła Maria Świdorska, matka nauczycieli polskich: Jana (Mikolawa Polana) i Władysława (kierownik szkoły ludowej w Nowym Sołońcu).

01.15. – Sadogóra: Odbyły się walne zgromadzenia członków Czytelni Polskiej oraz Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Wybrano nowe wydziały. Do wydziału Czytelni Polskiej weszli: ks. kan. Aleksander Chrzanowicz – prezes, Grzegorz Dziedzic – skarbnik, Jan Person – wiceprezes, Franciszek Dutkowski, Karol Gliński i Dymitr Pawłowicz – członkowie. Natomiast w „Sokole” wybrani zostali: dh Stanisław Wolański – prezes, dh Jan Person – wiceprezes, dh Feliks Przygrodzki – skarbnik, dh Antoni Dutkowski, dh Stanisław Kuźniarski, dh Józef Pestek, dh Ferdynand Piotrowski, dh B. Podolski – członkowie. Po obradach odbyła się wieczornica, a członków Czytelni i „Sokoła” „podejmował ucztą drużyna prezes Wolański wraz z żoną swoją, panią Julią Wolańską, która gości uraczyła staropolską gościnnością. Przy stole suto zastawionym śpiewano kolędy i pieśni patriotyczne”.

01.15. – Stara Huta, Czytelnia Polska: Na wieść o wpiśnięciu na listy konskrypcyjne starohuckich Polaków jako Słowaków Tytus Czerkawski zwołał zgromadzenie miejscowych Polaków, którzy stanowczo zaprotestowali przeciwko przerabianiu ich na Słowaków i solidaryzowali się z ks. kan. Janem Mościckim, który interweniując w tej sprawie u dr. Stanisława Kwiatkowskiego spowodował sprostowanie list spisowych. Podczas wiecu śpiewały członkinie Kółka Niewiast Polskich w Dawidach, założonego dzień wcześniej. Tego dnia odbyło się także spotkanie opłatkowe, podczas którego Tytus Czerkawski przedstawił stan organizacyjny Polaków stóżeńckiego powiatu i zaprosił zebranych na wiec w Czudynie 22 stycznia 1911 r. W tym czasie następujące gminy posiadały własne organizacje i składy zarządów: Augustendorf (Leon Dolipski – przewodniczący, Bogdan Kirkorowicz – zastępca, Grzegorz Nikusiewicz – sekretarz), Bobowce (Józef Dobrowolski – przewodniczący, N. Przechowiecki – zastępca, M. Horodyński – sekretarz), Budyńce, Kupka i Idzesztie (Michał Jaworski – przewodniczący, Michał Pankiewicz – zastępca, Jan Zbichlej – sekretarz), Komarowce (Józef Lehocki syn Józefa – przewodniczący, Józef Lehocki syn Jerzego – zastępca, Mikołaj Wiśniewski – sekretarz), Nowa Huta (S. Gruszyński); Słoboda-Komarowce (Karol Nowak), Panka (Michał Zarwański – przewodniczący, Jakub Markulak – zastępca, Michał Krasowski syn Teodora – sekretarz), Stróżeńiec (ks. Józef Krzyżanowski – przewodniczący, Franciszek Dyszewski – zastępca, Ludwik Wołoszczuk – sekretarz), Żadowa (Michał Horodyński – przewodniczący, Wojciech Kwaśny – zastępca, Józef Bujak – sekretarz). Oczekiwano na ukonstytuowanie się w najbliższym czasie gminnych organizacji polskich w Nowych i Starych Broszkowcach. Inne miejscowości

polonezi. Celor prezentii le-a vorbit pr. Józef Steinbach care a explicat importanța simbolică a bradului.

01.15. – Lujeni: A murit Maria Świdorska la vârsta de 66 de ani, mama învățătorilor Jan (Poiana Micului) și Władysław (directorul școlii populare din Solonețu Nou).

01.15. – Sadagura: Au avut loc adunările generale ale membrilor Societății Polone de Lectură și Asociației de Gimnastică „Sokół”. Au fost alese noile conduceri. În conducerea Societății de Lectură au intrat: pr. canonic Aleksander Chrzanowicz – președinte, Grzegorz Dziedzic – trezorer, Jan Person – vicepreședinte, Franciszek Dutkowski, Karol Gliński și Dymitr Pawłowicz – membri. Iar la Asociația „Sokół” au fost aleși: camaradul Stanisław Wolański – președinte, camaradul Jan Person – vicepreședinte, camaradul Feliks Przygrodzki – trezorer, camarazii Stanisław Kuźniarski, Józef Pestek, Ferdynand Piotrowski, B. Podolski – membri. După dezbateri, a avut loc o serată, iar membrilor celor două organizații „gazdele – președintele Wolański și soția sa Julia au oferit o masă. Aceasta i-a încântat pe oaspeți cu vechea ospitalitate poloneză. La masa îmbelșugată s-au cântat colinde și cântece patriotice”.

01.15. – Huta Veche, Societatea Polonă de Lectură: La vestea că pe listele de recensământ polonezii din localitate sunt înscrși ca slovaci Tytus Czerkawski i-a convocat pe polonezi care au protestat categoric împotriva transformării lor în slovaci și s-au solidarizat cu pr. canonic Jan Mościcki care, intervenind în această problemă la dr. Stanisław Kwiatkowski, a făcut ca listele să fie corectate. În timpul reuniunii au cântat membrele Cercului Femeilor Poloneze din Davideni, întemeiat cu o zi înainte. În aceeași zi a avut loc și întâlnirea de opłatek în timpul căreia Tytus Czerkawski a prezentat situația organizatorică a polonezilor din ținutul Storjineț și a invitat pe cei prezenți la reuniunea de la Ciudin din ziua de 22 ianuarie 1911. În acest timp, următoarele comune aveau organizații proprii și conduceri: Augustendorf (Leon Dolipski – președinte, Bogdan Kirkorowicz – adjunct, Grzegorz Nikusiewicz – secretar), Bobăuți (Józef Dobrowolski – președinte, N. Przechowiecki – adjunct, M. Horodyński – secretar), Budeuți, Cupca și Igiești (Michał Jaworski – președinte, Michał Pankiewicz – adjunct, Jan Zbichlej – secretar), Comărăuți (Józef Lehocki fiul lui Józef – președinte, Józef Lehocki fiul lui Jerzy – adjunct, Mikołaj Wiśniewski – secretar), Huta Nouă (S. Gruszyński), Słoboda-Comărăuți (Karol Nowak), Panca (Michał Zarwański – președinte, Jakub Markulak – adjunct, Michał Krasowski fiul lui Teodor – secretar), Storjineț (pr. Józef Krzyżanowski – președinte, Franciszek Dyszewski – adjunct, Ludwik Wołoszczuk – secretar), Jadova (Michał Horodyński – președinte, Wojciech Kwaśny – adjunct, Józef Bujak – secretar). Se aștepta constituirea, în cel mai scurt timp, de organizații poloneze comunale în Broscăuții Noi și Vechi. Și alte localități cu mai puțini polonezi aveau reprezen-

zamieszkiwane przez nielicznych Polaków również miały swoich przedstawicieli w organizacji powiatowej. Nie należały do tej organizacji jedynie Jordanowce, Karapczów n/Seretem, Przesieczany, Ropcze i Suczawiny.

01.15. – Suczawa, sala Domu Polskiego: Odbyło się doroczne walne zgromadzenie sprawozdawczo-wyborcze członków TBPiCP. Wybrano prezesa, dwunastu członków wydziału i trzech członków komisji kontrolującej.

01.16. – Lwów: Ks. abp dr Józef Bilczewski wystosował następujący własnoręczny list gratulacyjny do ks. prof. Józefa Mykietiuka: „Przewielebny Księżu Radco! Z wiadomienia, jakie przesało mi P. T. grono nauczycielskie tamtejszego gimnazjum, dowiaduję się, że 18 stycznia br. ma się odbyć uroczyste wręczenie zaszczytnej dekoracji, nadanej Księdzu Profesorowi przez Najjaśniejszego Pana. Serdecznie biorę udział w tej uroczystości, bo odznaczenie dostało się kapłanowi zacnemu, dobrze zasłużonemu. Łączę też dla Kochanego Księdza serdeczne pozdrowienie. Proszę o modlitwę. Życzliwy sługa w Chrystusie † Józef Bilczewski. Arcybiskup. Lwów, 16 stycznia 1911”.

01.18. – Radowce: Parafianie, grono profesorskie i uczniowie miejscowego gimnazjum oraz cała miejscowa społeczność uroczystość obchodzili dekoracją ks. profesora katechety Józefa Mykietiuka Krzyżem Kawalerskim Orderu Franciszka Józefa. Uroczystość zaczęła się mszą św. koncelebrowaną przez solenizanta, ks. superiora Wojciecha Grabowskiego z Kaczyki, księży Franciszka (proboszcz w Karlsbergu) i Józefa (katecheta III Gimnazjum w Czerniowcach) Łuczko. Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prał. Klemens Swoboda, śpiewał chór uczennic gimnazjum żeńskiego. Druga część uroczystości (dekoracja odznaczeniem, liczne przemówienia i telegramy gratulacyjne, występ chóru gimnazjalnego pod batutą prof. Witolda Nosala) odbyła się w gimnazjum. W obchodzie wzięli udział członkowie wydziału Czytelni Polskiej TSL, którego prezesem był ks. Mykietiuł, a wiceprezesem Ludwik Dobrostański, burmistrz Kazimierz Żukowski, wysocy urzędnicy i wojskowi oraz polskie dzieci, w imieniu których wręczając bukiet kwiatów przemówiła Andzia Lisowska.

01.19. – Dawidy: Miejscową Kasę Raiffeisena lustrował ks. kan. Marceł Zawadowski z Waszkowiec. Na powitanie lustratora śpiewał chór pierwszego bukowińskiego Kółka Niewiast Polskich pod kierunkiem nauczyciela Aleksandra Mielnika. Tego samego dnia w towarzystwie Tytusa Czerkawskiego przybył i zwizytował prywatną miejscową Szkołę Polską TSL, która zrobiła jak najlepsze wrażenie na gościu. Utrwalił je następująco: „Opodal od budującego się kościółka w schludnym bielutkim domku mieści się nasza szkoła. Wchodzimy do klasy. Czyściutka, biała, z ławkami wedle najnowszego przepisu zrobionymi. Miłe wrażenie zrobiło 47 dzieci, czysto ubranych, rozradowanych i zaciekawionych. Pan kierownik i nauczyciel tej szkoły Aleksander Mielnik, rad z odwiedzin oświadczył, że dzieci jest zapisanych 53, wszystkie są w przepisany wieku

tanții lor în organizația ținutului. Doar Iordănauți, Carapcea pe Siret, Pșesecian, Ropcea și Suceavina nu aparțineau acestei organizații.

01.15. – Suceava, sala Casei Polone: A avut loc adunarea generală anuală de dare de seamă și alegeri a membrilor APAF și L. Au fost aleși președintele, doisprezece membri ai conducerii și trei membri ai comisiei de revizie.

01.16. – Lvov: Pr. arh. dr. Józef Bilczewski a trimis următoarea scrisoare olografă de felicitare pr. prof. Józef Mykietiuł: „Reverendisime Preot Consilier! Din știrea trimisă mie de corpul profesoral al gimnaziului, aflu că în ziua de 18 ianuarie a.c. urmează să aibă loc înmânarea festivă a decorației de onoare acordate Preotului Profesor de către Majestatea Sa. Cu inima sunt alături la această festivitate, pentru că distincția se cuvine nobilului preot cu merite deosebite. Adresez Iubitului Preot sincere urări. Vă rog să Vă rugați. Sincerul Slujitor al lui Cristos † Józef Bilczewski, Arhiepiscop. Lvov, 16 ianuarie 1911”.

01.18. – Rădăuți: Credincioșii, corpul profesoral și elevii gimnaziului din localitate precum și întreaga comunitate locală au sărbătorit festiv decorarea pr. prof. catehet Józef Mykietiuł cu Crucea de Cavalier al Ordinului Franz Jozef. Festivitatea a început cu Sf. Liturghie concelebrată de sărbătorit, pr. superior Wojciech Grabowski din Cacica, preoții Franciszek (paroh în Karlsberg) și Józef (catihet la Gimnaziul nr. 3 din Cernăuți) Łuczko. Predica ocazională a fost rostită de pr. prelat Klemens Swoboda, a cântat corul elevelor gimnaziului de fete. A doua parte a festivității (decorarea, alocuțiunile și telegramele de felicitare, evoluția corului gimnaziului dirijat de prof. Witold Nosal) s-a desfășurat la gimnaziu. La festivitate au luat parte membrii conducerii Societății Polone de Lectură a SȘP, al cărei președinte a fost pr. J. Mykietiuł, iar vicepreședinte Ludwik Dobrostański, primarul Kazimierz Żukowski, înalți funcționari și militari precum și copii polonezi în numele căroră, oferind un buchet de flori, a vorbit Andzia Lisowska.

01.19. – Davideni: Pr. canonic Marceł Zawadowski din Vășcăuți a inspectat Casa Raiffeisen din localitate. La invitația acestuia a cântat corul primului Cerc al Femeilor Poloneze din Bucovina sub conducerea prof. Aleksander Mielnik. În aceeași zi însoțit de Tytus Czerkawski a sosit și a vizitat Școala Polonă particulară a SȘP care a făcut o foarte bună impresie asupra oaspetelui. A fixat-o în felul următor: „Nu departe de bisericuța în construcție, într-o curată căsuță albă se află școala noastră. Intrăm în clasă. Curată, albă, cu bănci făcute după cele mai noi recomandări. O plăcută impresie au făcut cei 47 de copii, curat îmbrăcați, veseli și curioși. Dl. director și profesorul acestei școli Aleksander Mielnik, bucuros de vizită, a declarat că sunt înscriși 53 de copii, toți de vârstă școlară, iar, din punct de vedere didactic, clasa este împărțită în două grupe, mare și mică. Catalogul

szkolnym, a pod względem dydaktycznym podzielona jest klasa na dwa stopnie: wyższy i niższy. Dziennik klasowy na stole, prowadzony skrupulatnie i przepisowo jak w szkołach etatowych. Na początek nastąpiła całogodzinna lekcja religii. Następnie p. nauczyciel poprosił o przekonanie się, jak dalece nauka w szkole postąpiła. Na oczekaniu więc urządziliśmy egzamin z czytania, rachunków, geografii i śpiewu, który przekonał nas dowodnie, że rezultaty nauki są wprost świetne i tak nadzwyczaj dobre, że niepodobna uwierzyć, aby ta szkoła dopiero 4 miesiące istniała. Złożyły się na to dwie okoliczności, że dziatwa jest jednolita, pilna i pojętna, a także głównie to, że p. nauczyciel, jak sam zauważyłem i jak mi opowiadano, pracuje z całym zamiłowaniem i poświęceniem i mimo niewygód, bez remuneracji prawie, nie traci zapału i gorliwości dla umiłowanej swej pracy nauczycielskiej i dobra ludu, wśród którego mieszka, a który nawzajem darzy swego zacnego p. nauczyciela ogromnym przywiązaniem i szacunkiem”.

01.21. – Czerniowce, sala Towarzystwa Muzycznego: Odbył się karnawałowy wieczorek taneczny na dochód Bursy Katolickiej im. Issakowicza. Przyniósł on 1134,36 k czystego zysku, gdyż bawili się na nim ludzie piastujący najwyższe urzędy w kraju. Zabawę rozpoczęto tradycyjnym polonezem. Po nim nastąpił walc, następnie „oryginalny i pomysłowy” kadryl, dalej „mazur nie mniej kunsztowny i wspaniały”. Tańce doskonale prowadził auskultant sądowy Adolf Bohosiewicz, a przygrywała orkiestra 41. pułku piechoty.

01.21. – Czerniowce: Przeżywszy lat 80 zmarła Penelopa z Petrinów Mikulowa, wdowa po Jakubie Mikulim, staroście obwodowym z czasu, gdy Bukowina należała do Galicji i późniejszym radcy namiestnictwa lwowskiego tudzież radcy dworu przy bukowińskim Rządzie Krajowym. Penelopa była siostrą bar. Alesandra Petriny (ministra rolnictwa w rządzie hr. Potockiego) oraz babką Kajetanów Stefanowiczów.

01.22. – Czerniowce, sala Domu Polskiego: Odbłyło się doroczne walne zgromadzenie członków czerniowieckiego TBPICP.

01.22. – Czerniowce, Dom Polski: Obdzielenie ubogiej dziatwy polskiej szkół czerniowieckich odzieżą i obuwiem.

01.22. – Czerniowce, sala „Gwiazdy”: Rużyłowicz z „Lechii” wygłosił popularny odczyt „Podróż w wszechświat” („Gawędy o astronomii”).

01.22. – Czudyn: Z inicjatywy prezesa Organizacji Polskiej Powiatowej w Stróżeńcu Tytusa Czerkawskiego odbył się najliczniejszy wiec polski powiatowy z udziałem delegatów niemal wszystkich gmin powiatu stróżeńskiego: Baniłowa n/Seretem, Budyńca, Czereszy, Czudyna, Dawidów, Komarowiec, Krasnej, Nowej i Starej Huty, Panki, Piotrowiec, Stróżeńca i Zadowy. Zanotowano ogromny udział włościan, mieszczaństwa i okolicznej inteligencji, m.in.: ks. kan. Jana Mościckiego ze Starej Huty, stróżeńskiego proboszcza ks. Józefa Krzyżanowskiego, starszego komisarza skarbowego

clasei pe masă, completat cu exactitate și conform prevederilor ca în școlile de stat. La început a avut loc o oră de religie. Apoi dl. profesor a rugat ca oaspeții să se convingă de progresele învățaturii în școală. Deci, imediat am trecut la examinare la citire, aritmetică, geografie și cânt care ne-a convins pe deplin că rezultatele sunt de-a dreptul excelente și deosebit de bune, încât este aproape de necrezut ca această școală există doar de 4 luni. La aceasta au contribuit două împrejurări, că clasa este omogenă, zeloasă și inteligentă, dar important este că dl. profesor, cum singur am remarcat și cum mi s-a spus, muncește cu dragoste și devotament și, în ciuda greutăților, aproape fără remunerație, nu-și pierde entuziasmul și zelul pentru munca de dascăl pe care o îndrăgește și pentru binele oamenilor în mijlocul cărora trăiește și care sunt legați de respectabilul profesor și îl stimează”.

01.21. – Cernăuți, sala Societății de Muzică: A avut loc o serată dansantă, în perioada carnavalului, în beneficiul Internatului Catolic „Issakowicz”. Ea a adus 1134,36 c. net, căci aici au petrecut oameni cu înalte funcții în stat. Petrecerea a început cu tradiționalul polonez. Apoi a urmat vals, „un original și inventiv” cadril, pe urmă, „mazurek nu mai puțin artistic și frumos”. Dansurile au fost conduse excelent de Adolf Bohosiewicz și a cântat orchestra regimentului 41 infanterie.

01.21. – Cernăuți: A murit la vârsta de 80 de ani Penelopa Mikulowa născ. Petrini, văduva lui Jakub Mikuli, staroste al ținutului când Bucovina aparținea Galiciei, apoi consilier al regentei din Lvov precum și consilier al curții pe lângă Consiliul bucovinean al Țării. Penelopa a fost sora baronului Alesandro Petrini (ministru al agriculturii în guvernul contelui Potocki) și bunica celor din fam. Kajetan Stefanowicz.

01.22. – Cernăuți, sala Casei Polone: A avut loc adunarea generală anuală a membrilor APAF și L din Cernăuți.

01.22. – Cernăuți, Casa Polonă: Copiiiilor săraci polonezi din școlile cernăuțene li s-au împărțit haine și încălțăminte.

01.22. – Cernăuți, sala Asociației „Gwiazda”: Rużyłowicz de la „Lechia” a prezentat un referat de popularizare „Călătorie în univers” („Discuții despre astronomie”).

01.22. – Ciudin: Din inițiativa președintelui Organizației Poloneze a Ținutului Storojineț – Tytus Czerkawski a avut loc cea mai mare reuniune poloneză a ținutului cu participarea delegaților din aproape toate localitățile: Bănila pe Siret, Budineț, Cereșa, Ciudin, Davideni, Comărauți, Crasna, Huta Nouă și Veche, Panca, Pătrăuți, Storojineț și Jadova. S-a remarcat numărul mare de săteni, orășeni și intelectuali, printre alții: pr. canonic Jan Mościcki din Huta Veche, parohul din Storojineț – pr. Józef Krzyżanowski, comisarul superior al trezoreriei Leopold Awakowicz, șeful gării din Ciudin Władysław

Leopolda Awakowicza, naczelnika stacji kolejowej w Czudynie Władysława Sas Żurakowskiego. Wiecowi przewodniczył ks. kan. Mościcki wraz z zastępcami: Chodzиковskim, Paliczka, Zawichowski i Żuliński. Obrady protokołował Wł. Sas Żurakowski. Główne półtoragodzinne przemówienie programowe wygłosił Tytus Czerkawski, który położył nacisk na niezbędność ścisłej organizacji i zgodnej współpracy wszystkich rodaków rozproszonych po całym powiecie oraz wspierania ośrodków słabszych i najbardziej narażonych na wynarodowienie. W dyskusji zabierali głos: Petronela Eudoszczukowa z Czudyna, N. Kozłowski, Michał Kuczak, St. Pacho, Jakub Sołeniuk i inni. Wiec uchwalił jednogłośnie wnioski w sprawie polskich kandydatur na posłów sejmowch, utworzenia Czytelni Polskiej w Czudynie, wysłania telegramów do ks. abpa Józefa Bilczewskiego, ministra dr. Stanisława Głabińskiego, prezydenta kraju dr. Bleylebena, prezesa Koła Polskiego Krzysztofa Abrahamowicza, dr. Stanisława Kwiatkowskiego. Na wiecu śpiewały członkinie Kółka Niewiast Polskich w Dawidach.

01.22. – Głęboka, Czytelnia Polska: Miejscowi amatorzy (Bachta, Dachówna, Hermina i Waleria Gemske, Gerlach, Grabski, Łobaża, Rapczuk, Simonik, Skwarło, Sopuch, Tarałowa, Zawada) odegrali dwie sztuczki: „Jasiek sierota” i „Żyd w becze”. Dochód z obydwu przedstawień wyniósł 105 k, które przeznaczono na budowę Domu Polskiego.

01.22. – Lwów: W 92. roku życia zmarła Paulina z Paulich Dworska, matka zasłużonych dla polskości na Bukowinie Emanuela (radca dworu i krajowy inspektor szkolny we Lwowie) oraz Zygmunta (radca dworu w ministerstwie sprawiedliwości).

01.27. – Dunawiec (przysiółek Baniłowa n/Seretem): Stróżeńska Rada Szkolna Okręgowa miejscową prowizoryczną ekspozyturę szkolną z polskim językiem wykładowym „systemizowała jako samodzielną ekspozyturę szkolną”.

01.27. – Równa (Riwna): Stróżeńska Rada Szkolna Okręgowa jedną z klas trzyklasowej Szkoły Ludowej w Równiej przeniosła jako klasę eksponowaną z polskim językiem wykładowym do przysiółka Laurenka.

01.28. – Czerniowce: Na posiedzeniu Rady Miejskiej prezydent miasta bar. Förth podał wstępne wyniki spisu ludności w końcu 1910 r. Miasto miało ogółem 87000 mieszkańców, w tym 3000 załogi wojskowej. W przeciągu dziesięciolecia przybyło 19208, tj. 29,7% mieszkańców.

01.<29. – Czerniowce: Cieszący się powszechnym szacunkiem nauczyciel i dyrektor czerniowieckich szkół ludowych miejskich Jan Kamiński został odznaczony przez cesarza Żółtym Krzyżem Zasługi. W przeciągu 48 lat pracy zawodowej „zawsze umiał wśród trudnych warunków łączyć w sobie obowiązki wzorowego kierownika zakładu, do którego na naukę uczęszczała dziesiątka różnych narodowości i wyznań, z obowiązkami obywatela kraju i prawego syna Ojczyzny”.

01.29. – Kocmań, Czytelnia Polska TSL: W wyniku uchwały wydziału Czytelni odbyło się zgromadzenie

Sas Żurakowski. Reuniunea a fost condusă de pr. canonic J. Mościcki cu adjuncții: Chodzиковski, Paliczka, Zawichowski și Żuliński. Procesul verbal l-a scris Wł. Sas Żurakowski. Principala alocuțiune de o oră jumătate a rostit-o Tytus Czerkawski care a pus accent pe necesitatea unei organizări riguroase și unei colaborări armonioase a tuturor compatrioților risipiți în tot ținutul precum și pe sprijinirea centrelor mai slabe și mai expuse deznaționalizării. La discuții au luat cuvântul: Petronela Eudoszczukowa din Ciudin, N. Kozłowski, Michał Kuczak, St. Pacho, Jakub Sołeniuk ș.a. Reuniunea a adoptat în unanimitate propunerile în problema candidaților polonezi pentru deputați în seim, înființarea Societății Polone de Lectură în Ciudin, trimiterea de telegrame către pr. arh. Józef Bilczewski, ministrul dr. Stanisław Głabiński, președintele țării dr. Bleyleben, președintele Cercului Polonez Krzysztof Abrahamowicz, dr. Stanisław Kwiatkowski. La reuniune au cântat membrele Cercului Femeilor Poloneze din Davideni.

01.22. – Adâncata, Societatea Polonă de Lectură: Amatorii din localitate (Bachta, Dachówna, Hermina și Waleria Gemske, Gerlach, Grabski, Łobaża, Rapczuk, Simonik, Skwarło, Sopuch, Tarałowa, Zawada) au prezentat două scurte piese: „Jasiek orfanul” și „Evreul în butoi”. Venitul obținut de 105 c. a fost destinat construirii Casei Polone.

01.22. – Lvov: A murit la vârsta de 92 de ani Paulina Dworska născ. Paulich, mama lui Emanuel (consilier al curții și inspector școlar în Lvov) și Zygmunt (consilier al curții în ministerul justiției) – ambii cu merite deosebite în menținerea spiritului polonez în Bucovina.

01. 27. – Dunavăț (cătun al localității Bănila pe Siret): Consiliul Școlar Regional din Storojineț a decis ca unitatea școlară provizorie cu limba de predare polonă din localitate să devină „unitate școlară autonomă”.

01.27. – Ruvna: Consiliul Școlar Regional din Storojineț a mutat una din cele trei clase ale Școlii Populare din localitate în cătunul Laurenca ca și clasă cu limba de predare polonă.

01.28. – Cernăuți: La ședința Consiliului Orașenesc, președintele orașului baronul Förth a prezentat rezultatele preliminare ale recensământului populației la sfârșitul anului 1910. Orașul avea, în total, 87000 de locuitori, între aceștia 3000 din garnizoana militară. În zece ani au venit 19208, adică 29,7% locuitori.

01.<29. – Cernăuți: Bucurându-se de stima generală, profesorul și directorul școlilor populare orașenești din localitate – Jan Kamiński a fost distins de către împărat cu Crucea de Aur pentru Merit. Timp de 48 de ani de activitate profesională „a știut întotdeauna, în condiții grele, să asocieze obligațiile unui director model al instituției frecventate de copii de diferite naționalități și confesiuni cu obligațiile de cetățean al țării și de onest fiu al Patriei”.

01.29. – Cozmeni, Societatea Polonă de Lectură a SSP: Ca urmare a deciziei conducerii Societății a avut loc

delegatów Czytelni Polskich TSL z Łaszkówki, Łużan, Oszechlibów i Walawy. W miejsce chorej przewodniczącej W. Bogdanowiczowej posiedzenie zagał jej zastępca Ignacy Passakas, który przekazał przewodnictwo obrad Augustowi Paszkudzkiemu. Wypowiedzi dotyczyły głównie dwu spraw: spisu ludności i nauki języka polskiego w poszczególnych miejscowościach. Nie wszyscy delegaci dysponowali danymi ze spisu. Na podstawie cząstkowych wiadomości podali, że w Kocmaniu z licznych rodzin Markowskich (około 200 dusz) aż 6 rodzin podało język rusiński jako swój język potoczny, że w Łaszkówce zapisano 120 Polaków w 30 rodzinach, że w Łużanach komisarz Dawidowicz prowadził konskrypcję bezstronnie, ale dotąd brak danych oraz że najmniej, bo zaledwie 50 Polaków zapisano w Oszechlibach. W związku z nieprawidłowościami spisowymi postanowiono, iż poszczególne Czytelnie wniosą stosowne reklamacje do Rządu Krajowego w Czerniowcach. Sytuacja nauczania języka polskiego nadal przedstawia się żałośnie. Mimo wizytacji, której domagali się kocmanieccy Polacy, nauczanie języka polskiego nadal kuleje, zwłaszcza w klasie dziewczęcej, w Łużanach blisko 80 dzieci polskich i czeskich nadal pozbawionych jest nauki języka ojczystego w tamtejszej szkole ludowej, zaś religii uczy ks. Józef Steinbach. W innych miejscowościach języka polskiego Czytelnie Polskie uczą prywatnie. W Walawie Urbanowicz wzorowo prowadzi szkółkę polską dla 15 dzieci, a katechizuje ks. Steinbach, w Łaszkówce, mimo zachęty ze strony przewodniczącego Czytelni Ignacego Passakasa, rodzice ociągają się z posyłaniem dzieci na naukę języka ojczystego, w Stawczanach wprawdzie nie udało się zorganizować szkółki z braku nauczyciela, ale sami rodzice dbają o mowę ojczystą ponad 30 polskich dzieci.

01.29. – **Nowosielica**, Resursa Kupiecka: Młoda Czytelnia Polska TSL urządziła wieczorek taneczny w celu ożywienia miejscowych i okolicznych Polaków oraz pozyskania środków na utrzymanie lokalu, prenumeratę gazet i czasopism oraz zakup książek. Wieczorek udał się, dopisała miejscowa i okoliczna Polonia, której przygrywała cygańska kapela, zaś członkowie czernowieckiego Towarzystwa Akademickiego „Lechia” – Duzinkiewicz, Franciszek Rużyłowicz i Żurakowski – aranżowali tańce. Czysty dochód wyniósł 120 k.

dr Jan Bujak – Kraków

adunarea delegațiilor Societăților Polone de Lectură a SȘP din Lașcuvca, Lujeni, Oszechliby și Valova. În locul președintei W. Bogdanowiczówna – bolnavă, ședința a deschis-o adjunctul ei Ignacy Passakas, care a delegat pe August Paszkudzki să conducă dezbaterile. Alocuțiunile s-au referit, în principal, la două probleme: recensământul populației și învățarea limbii polone în diferite localități. Nu toți delegații dispuneau de datele recensământului. În baza unor date parțiale au arătat că în Cozmeni din multele familii Markowski (aprox. 200 de suflete) 6 familii au declarat limba ucraineană ca limbă curentă, că în Lașcuvca sunt înscriși 120 de polonezi în 30 de familii, că în Lujeni comisarul Dawidowicz a făcut înscrierile imparțial, dar până acum lipsesc datele și că în Oszechliby s-au înscris doar 50 de polonezi. În legătură cu inexactitățile din recensământ s-a stabilit ca diferitele Societăți să înainteze reclamații la Guvernul Țării de la Cernăuți. Situația învățării limbii polone se prezintă, în continuare, tragic. În ciuda inspecției cerute de polonezii din Cozmeni, învățarea limbii polone șchioapătă în continuare, mai ales la clasa de fete, în Lujeni aproape 80 de copii polonezi și cehi sunt lipsiți de învățarea limbii materne în școala populară din localitate, iar religia o predă pr. Józef Steinbach. În alte localități Societățile Polone de Lectură predau limba polonă în particular. În Valova, Urbanowicz conduce o mică școală polonă pentru 15 copii pe care îi catehizează pr. Steinbach, în Lașcuvca, în ciuda îndemnurilor președintelui Societății de Lectură Ignacy Passakas, părinții ezită să își trimită copiii ca să învețe limba maternă, în Säuceni nu s-a reușit organizarea unei școli din lipsă de învățător, dar părinții înșiși se îngrijesc de limba maternă a peste 30 de copii polonezi.

01.29. – **Noua Suliță**, Clubul Negustorilor: Tânăra Societate Polonă de Lectură a SȘP a organizat o serată dansantă în scopul activizării polonezilor din localitate sau ocazionali precum și obținerea de fonduri pentru întreținerea localului, abonamente la publicații și cumpărarea de cărți. Serata a reușit, polonezii din localitate și ocazionali au petrecut, a cântat un taraf țigănesc, iar membrii Societății Universitarilor „Lechia” din Cernăuți Duzinkiewicz, Franciszek Rużyłowicz și Żurakowski au condus dansul. Profitul net s-a ridicat la 120 c.

Trad. St. Iachimovschi

**PIĘKNA NASZA
POLSKA CAŁA**

**FRUMOASĂ ESTE TOATĂ
POLONIA NOASTRĂ**

**Ziemia Szczecińska
na Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego**

**Regiunea Szczecin
pe Traseul European al Goticului de Cărămidă**

Nasă wędrowkę po Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego rozpoczniemy od zachodniej granicy państwa

Traseul nostru pe Drumul European al Goticului de Cărămidă începe la granița de vest a statului polonez.

polskiego. Na szlaku tym znalazły się takie miasta jak Chojna, Szczecin i Stargard Szczeciński. Przepiękne kościoły, ratusze, bramy miejskie pochodzą z okresu średniowiecza. Charakteryzują je lśniące kolory wypalanej gliny, które do dnia dzisiejszego zachowały pierwotną świeżość. Duża różnorodność form architektonicznych sprawia, że ta część szlaku jest bardzo atrakcyjna.

Chojna, niewielkie miasteczko leżące nad Odrą, szczyci się wieloma zabytkami. Już w 1313 r., siedemdziesiąt lat po nadaniu praw miejskich, wokół Chojny wybudowano mury obronne z wieloma bramami. Do dzisiaj zachowały się dwie bramy główne: Świecka i Barnkowska. Innym zabytkiem jest Kościół Mariacki, który w 1945 r., w wyniku działań wojennych, uległ zniszczeniu. Także zniszczeniu uległ chojeński ratusz. Rekonstrukcję zabytków prowadzono w latach 1980-1986, przywracając im oryginalny gotycki charakter. W ogólnej bryle budynek wskazuje duże podobieństwo do ratusza w Tagermunde w Niemczech.

Z Chojny przenosimy się do Stargardu Szczecińskiego. To jedno z najstarszych i najbardziej urokliwych miast Pomorza Zachodniego. Swoje ślady zostawiło tu nie tylko średniowiecze, ale i kolejne epoki. Mimo zniszczeń wojennych nadal czuć tu potęgę i bogactwo hanzeatyckiego miasta. Stargard promienieje niezwykłym blaskiem – w morzu zwykłych budynków niczym klejnoty połyskują najcenniejsze obiekty. Urok miasta i jego wyjątkowość dostrzec można spacerując szlakiem turystycznym wiodącym wzdłuż potężnych murów obronnych, bram, baszt, wałów i bastei. Strzeliste wieże kościołów, ceglane kamienice, ratusz dostojnie czekają na tych, którzy pragną je poznać.

Szczecin jest chyba jedną z najmniej znanych metropolii w Polsce. Członek Nowej Hanzy i Związku Miast Bałtyckich. To miasto jest warte poznania. Posiada ponad 200 zabytków prawnie chronionych, wiele z nich to średniowieczna architektura ceglana. Na liście znajdują się baszty, kościoły, kamienice, ratusz staromiejski oraz budynki użyteczności publicznej. Do najciekawszych zabytków należy bazylika archikatedralna pw. św. Jakuba, zniszczona w czasie drugiej wojny światowej. Bullą z 28 czerwca 1972 r. papież Paweł VI powołał diecezję szczecińsko-kamieńską i przystąpiono wówczas do gruntownej odbudowy, przywracając jej pierwotny gotycki styl. Świątynia co do wysokości jest drugą w Polsce i mierzy 110 m (po bazylice w Licheniu – 141,5 m). Do najcenniejszych zabytków bazyliki należy zawieszony na dwóch filarach ołtarz-tryptyk. Jest to kompilacja kilku zniszczonych w czasie wojny ołtarzy. Warto wiedzieć, że w archikatedrze znajdują się relikwie św. Ottona z Bambergu, apostoła Pomorza.

Pe traseul acesta se găsesec orașe precum Chojna, Szczecin și Stargard Szczeciński. Biserici splendide, primării, porți de intrare, toate provin din evul mediu. Se caracterizează prin culorile strălucitoare ale argilei arse care, până în ziua de astăzi, și-au păstrat prospețimea inițială. Marea diversitate a formelor arhitectonice face ca această parte a traseului să fie foarte atractivă.

Chojna, un orașel de pe Oder, se mândrește cu multe vestigii. Deja în anul 1313, șaptezeci de ani după acordarea drepturilor orașenești, în jurul Chojnei s-au construit ziduri de apărare cu multe porți. Până în ziua de astăzi s-au păstrat două porți principale: Świecka și Barnkowska. Alt obiectiv este Biserica Mariană care, în 1945, a fost distrusă. De asemenea a fost distrusă și primăria din Chojna. Reconstrucția monumentelor s-a făcut în anii 1980-1986, redându-li-se caracterul gotic original. În mare parte clădirea seamănă cu primăria din Tagermunde din Germania.

Din Chojna ne deplasăm la Stargard Szczeciński. Acesta este unul din cele mai vechi și cele mai frumoase orașe din Pomerania de Vest. Aici au rămas urme nu doar din evul mediu, dar și din epocile următoare. În ciuda distrugerilor de război, în continuare se simte aici puterea și bogăția orașului hanzeatic. Stargard-ul radiază o splendoare extraordinară – în marea de clădiri obișnuite, ca niște obiecte prețioase strălucesc cele mai de valoare monumente. Frumusețea orașului cu particularitățile sale se poate vedea făcând o plimbare pe traseul turistic care duce de-a lungul zidurilor puternice, porților, turnurilor, bastioanelor și valurilor. Turnurile zvelte ale bisericilor, clădirile de cărămidă, primăria, toate îi asteaptă pe cei care vor să le cunoască.

Szczecin este, probabil, cea mai puțin cunoscută metropolă din Polonia membră a Hansei Noi și a Uniunii Orașelor de la Marea Baltică. Acest oraș merită a fi vizitat. Are mai mult de 200 de monumente ocrotite prin drept, multe din ele au arhitectură medievală de cărămidă. Pe listă se află bastioane, biserici, clădiri, primăria orașului vechi, precum și clădiri de utilitate publică. Cel mai interesant monument este bazilica arhikatedrală Sf. Iacob, distrusă în timpul celui de-al doilea război mondial. Prin Bula din 28 iunie 1972, papa Paul al VI-lea înființa dieceza Szczecin-Kamień și atunci au început lucrările de reconstrucție care au readus-o la stilul gotic de odinioară. Biserica, ca înălțime, este a doua din Polonia și are 110 m (după bazilica din Licheń – 141,5 m.). Cel mai de preț obiect din bazilică este altarul-triptic, așezat între două coloane. Acesta este o îmbinare a câtorva altare distruse în timpul războiului. E bine de știut că în arhikatedrală se află relicvele Sf. Otto din Bamberg, apostolul Pomeraniei.

Recenzje**„Ștefan Niculescu.
Poetică, matematică
și armonie muzicală”****Cartea lui Adrian Leonard Mociulschi
închinată prieteniei româno-polone
la Salonul Internațional de Carte
„Gaudeamus” de la București**

În perioada 18-22 noiembrie s-a desfășurat la București Salonul „Gaudeamus”, eveniment-emblemă al pieței de carte din România și moment de vârf al unui itinerar cultural continental: Zilele Cărții Europene.

Și de această dată minoritățile naționale au avut o prezentă consistentă. Prima zi a început pentru Editura Curtea Veche Publishing – una dintre cele mai mari edituri de pe piața de carte din România – cu lansarea volumului de poezii „A kert erotikája” de Markó Béla. Criticii literari Alex Ștefănescu și Daniel Cristea-Enache au apreciat la superlativ valoarea estetică și însemnătatea acestei colecții de sonete în peisajul artei contemporane. Lansarea volumului scriitorului Markó Béla a atras la standul prestigioasei edituri un public numeros, în rândul căruia s-a numărat și Adrian Leonard Mociulschi. Acest moment a precedat următorul eveniment editorial, tot la Curtea Veche, prilejuit de lansarea cărții compozitorului Adrian Leonard Mociulschi. Volumul său, „Ștefan Niculescu. Poetică, matematică și armonie muzicală”, este o complexă monografie care aduce în prim plan personalitatea regretatului academician Ștefan Niculescu (1928-2008), exponent de frunte al dialogului intercultural. Opera lui Ștefan Niculescu a fost răsplătită prin recunoașterea europeană de care acesta s-a bucurat încă din timpul vieții: Premiul Academiei Franceze (1972), Premiul Academiei de Arte Frumoase din Paris (1972), Premiul „Herder” al Universității din Viena (1994) etc.

Legat prin stimă și considerație reciprocă de personalități de renume mondial, precum György Sándor Ligeti sau Witold Lutosławski, Ștefan Niculescu s-a alăturat acestora în panteonul marilor personalități ale Europei. Cariera sa artistică a fost legată de Festivalul Internațional „Toamna Varșoviană”, una dintre cele mai mari manifestări artistice din lume dedicată muzicii contemporane, pe scena căruia a debutat pe plan internațional. În Polonia s-au cântat multe dintre operele sale, precum „Simfonii pentru 15 soliști” (1965), „Formanți” pentru orchestră (1972), „Aphorismes d’Héraclite” pentru cor

Recenzii**„Ștefan Niculescu.
Poetyka, matematyka
i muzyczna harmonia”****Książka Adriana Leonarda Mociulskiego
poświęcona przyjaźni rumuńsko-polskiej
na Międzynarodowym Salonie Książki
„Gaudeamus” w Bukareszcie**

W dniach 18-22 listopada w Bukareszcie odbył się Salon „Gaudeamus”, emblematyczne wydarzenie rumuńskiego rynku księgarskiego i szczytowy moment europejskiej trasy kulturalnej: Dni Książki Europejskiej.

I tym razem mniejszości narodowe zaprezentowały się bogato. Pierwszy dzień dla Wydawnictwa Curtea Veche Publishing – jedno z największych wydawnictw na rumuńskim rynku księgarskim – rozpoczął się prezentacją tomiku poezji „A kert erotikája” Markó Béla. Krytycy literaccy Alex Ștefănescu i Daniel Cristea-Enache w superlatywach ocenili wartość estetyczną i znaczenie tej kolekcji sonetów dla współczesnej sztuki. Prezentacja tomu Markó Béla przyciągnęła do stoiska prestiżowego wydawnictwa liczną publiczność, wśród której znalazł się i Adrian Leonard Mociulschi. Moment ten poprzedził następne wydarzenie wydawnicze, również przy stoisku Curtea Veche, związane z promocją książki kompozytora Adriana Leonarda Mociulskiego. Jego książka „Ștefan Niculescu. Poetyka, matematyka i muzyczna harmonia” jest kompleksową monografią prezentującą osobowość nieodżałowanego członka Akademii Nauk, Ștefana Niculescu (1928-2008), czołowego rzecznika interkulturowego dialogu. Twórczość Ștefana Niculescu została wynagrodzona jeszcze za jego życia uznaniem europejskim: Nagroda Akademii Francuskiej (1972), Nagroda Akademii Sztuk Pięknych w Paryżu (1972), Nagroda im. Herdera Uniwersytetu Wiedeńskiego (1994) itd.

Związany wzajemnym szacunkiem i poważaniem z osobistościami światowej sławy jak György Sándor Ligeti czy Witold Lutosławski, Ștefan Niculescu dołączył do panteonu wielkich osobistości Europy. Jego kariera artystyczna związana była z międzynarodowym festiwalem Warszawska Jesień, jednym z największych światowych wydarzeń artystycznych, dedykowanych współczesnej muzyce, na którym zadebiutował w aspekcie międzynarodowym. W Polsce grano wiele jego utworów jak: „Symfonie na 15 solistów” (1965), „Formanți”

Na zdjęciu: D. M. Cipariu (wiceprzewodniczący Związku Pisarzy), A. L. Mociulski i M. Desmirean (Wydawnictwo Curtea Veche Publishing)
In fotografii: D. M. Cipariu (vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor), A. L. Mociulski, M. Desmirean (Editura Curtea Veche Publishing)

a cappella (1978), „Ison II” pentru ansamblu instrumental (1983) etc.

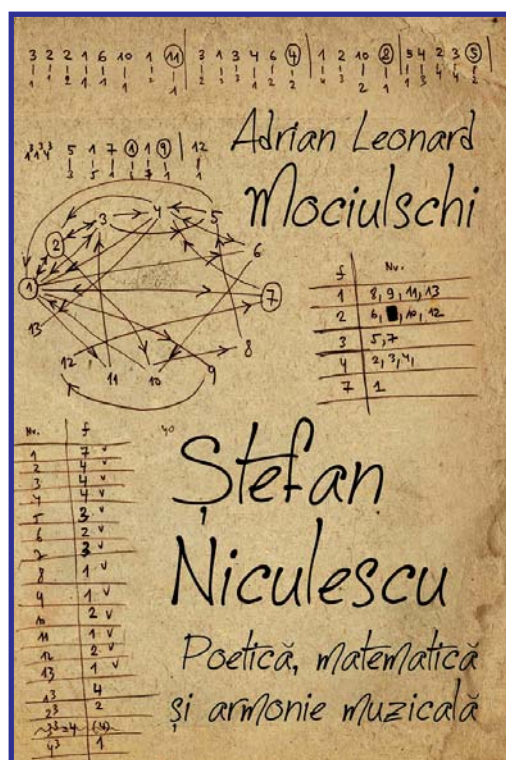
Adrian Mociulski, în calitatea sa de muzician format la școala de compoziție a lui Ștefan Niculescu, dezvăluie, în paginile cărții, câteva dintre secretele operei monumentale a mentorului său. Totodată, observând dimensiunea universală a valorii artistice fără frontiere, autorul pledează pentru toleranță și interculturalitate. Prefața volumului aparține muzicologului prof. univ. dr. Alexandru Leahu, iar recenzia pentru coperta verso este semnată de academicianul prof. univ. dr. Cornel Țăranu. La lansare au participat numeroase personalități culturale, presa și invitatul special al autorului, distinsul poet Dan Mircea Cipariu, care a prezentat cartea subliniind importanța deosebită a omagiului adus prin intermediul acestui demers literar unei personalități de primă mărime a culturii europene.

Laura Trăistaru

na orkestră smyczkową (1972), „Aphorismes d’Heraclite” na chór a cappella (1978), „Ison II” na orkestrę (1983) itd.

Adrian Mociulski w charakterze muzyka uformowanego w szkole kompozycji Ștefana Niculescu odkrywa na stronach książki kilka z tajemnic monumentalnej twórczości swojego mistrza. Obserwując jednocześnie wymiar uniwersalny wartości artystycznych bez granic, autor występuje w obronie tolerancji i interkulturowości. Książka opatrzona jest przedmową muzykologa prof. dr. Alexandra Leahu, a autorem recenzji na odwrocie okładki jest członek Akademii Nauk prof. dr Cornel Țăranu. W prezentacji książki wzięło udział wiele znanych postaci życia kulturalnego, prasa oraz zaproszony przez autora wybitny poeta Dan Mircea Cipariu, który przedstawił książkę, podkreślając znaczenie uhonorowania tą książką ważnej postaci dla kultury europejskiej.

Źłum. B. Breabăn

Polonus

tel/fax: 0040 (230) 520355

www.dompolski.ro

redactia_polonus@yahoo.com

ISSN 1223-4192

Redagowany przez/Redactat de:

Redaktor naczelny:

Stanislawa Jakimowska

Kazimierz Longier

– redaktor techniczny

Barbara Breabăn

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Iwona Olszewska

Pismo wydane dzięki pomocy
Departamentu Relacji

Międzyetnicznych.

Revistă editată cu sprijinul

Departamentului pentru

Relații Interetnice.

Tipografia:

Grup Mușatinii

Pismo dofinansowane ze środków Senatu RP dzięki pomocy
Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie

Zdjęcia na okładkach: Kolekcja Dom Polski

